

V AJIKRA

ŠABAT 5. TRAVNJA 2025. - 7. NISANA 5785.

Naša Paraša nas predstavlja razne prinose koji su se donosili u Hramu, s opširnom raspravom o *korban hatas*, žrtvi za grijeh. Ti su se prinosi donosili isključivo za počinjene pogreške, a ne za namjerne i zlonamjerne postupke. Ipak, prinos je potreban kao čin pomirenja – za pogrešku!

Pogreške se događaju u kontekstu. Jednostavno rečeno – pogreške činimo kada smo nepažljivi, a ne kada smo pažljivi. Možemo zaboraviti bilo što bilo gdje, ali vjerojatnije da ćemo zaboraviti naš pohabani kišni ogrtač u vlaku nego naš novčanik, jer nam je novčanik puno važniji od starog kaputa. U tom svjetlu, koncept pomirenja za pogreške podrazumijeva očekivanje da nam istinski mora biti stalo do ispravnog činjenja stvari u području Tore i micvot.

Kako da nam uistinu bude stalo?

Ono što nam je najvažnije nije ono što drugi očekuju od nas, već ono što sami cijenimo i za što se gorljivo zanimamo. Kao robovi u Egiptu, nismo činili apsolutno ništa do čega nam je bilo stalo. Dani su nam bili ispunjeni faraonovim prioritetima i uzaludnim naporima, poput izgradnje piramida na živom pijesku. Sloboda koju slavimo na Pesah dovela nas je do toga da smo se konačno mogli usredotočiti na naše najveće vrijednosti i na B-žju volju, najveću stvar za koju možemo strastveno mariti.

Sloboda Pesaha je sloboda da se uistinu posvetimo onome do čega nam je stalo.

Prikladno je da je *jom tov Pesah* mjesto gdje halahički kontekst promiče duboku brigu za ispravno činjenje stvari. To vidimo u obvezi Tore da čitav svoj dom oslobodimo *hameca* (kvasnog) kojeg ne smijemo jesti, u halahičkom poimanju jedinstvenom za Pesah da čak i sićušna količina *hameca* može smjesu učiniti ne košer za Pesah, i u raširenim običajima pripreme doma za Pesah koji nadilaze osnovne halahičke zahtjeve. Pesah se tretira s najvećom pažnjom.

Vrhunski simbol ove uzvišene brige i savjesnosti je sam maces. Maces se pravi s pažnjom – *uš'martem es hamacos*; i pravi se žurno. Pečenje macesa ni u kojem smislu nije ležeran pothvat. A naši su učenjaci to vidjeli kao paradigmu za sve *micvot*, jer su se učenjaci poigrali sličnošću hebrejskog izgovora riječi *macos* i *micvos* i rekli da se sve *micvot* trebaju obavljati s istom pažnjom i žurnošću.

Ne samo da bismo izbjegli pogreške, već da bismo uistinu ispravili stvari i pokrenuli ih, moramo mariti. Kada smo motivirani pitanjem i projektom koji je pred nama, kada to ne činimo samo zato što moramo, u stanju smo sačuvati svoje vrijednosti i živjeti strastven život.■

Rabbi Moshe Hauer, Tora kao način života

Kohen - prva alijsa - 13 p'sukim - 1,1-13

B-g poziva Mošea iz *Ohel Moeda* i postavlja opća pravila o *korbanot* (žrtvama).

Primijetite da nije rečeno "I B-g poziva Mošea", već umjesto toga "I On poziva..." *Vajikra* nije novi početak, ona je nastavak *P'kudei*. Na kraju *P'kudei*, Moše je privremeno ostao bez kontakta (nazovimo to tako) s B-gom. Ovdje sada B-g ponovo uspostavlja kontakt s Mošedom tako što ga poziva i potom mu govori.

Zapazite ovaj jedinstveni izbor riječi u ovom prvom *pasuku Vajikra*, način na koji je B-g komunicirao s Mošedom bio je drugačiji od proroka i svih ostalih.

Prva od *korbanot* koje Tora predstavlja je *ola* (bikovska) žrtva koja se u cijelosti (skoro, ali ipak ne sasvim – kože većine *olot* bile su dar za *kohanim*) spaljivala na *Mizbe'ahu*. Uobičajena procedura prilikom prinošenja brojnih *korbanot* je naslanjanje na životinju prije nego li je se zakolje. Mnoge pojedinosti *korbanot* imaju psihološko djelovanje na onoga koji prinosi *korban*. Kontakt sa životinjom navodi prinositelja *korbana* da se zamisli nad krhkosti života (svog vlastitog, ne samo života životinje).

Nakon klanja, krv od *š'hite* sakupljala se u svetu posudu i zatim se donosila do *Mizbe'aha* te prolijevala na njega. Ova je procedura ključna kod (svih) *korbanot*. S *Ola* se skida koža (koža je dar za *kohanim*, kao što je ranije rečeno) te se komada na dijelove koje se polaže na vatru *Mizbe'aha* i tamo se postupno spaljuje (što znači da nitko ne jede njezina mesa).

Ovnovi i jarci također se mogu prinositi kao *ola*. Postupci su slični, ali

ne i identični.

Žrtve životinja iz porodice goveda smatrala su se pomirnicama za grijeh Zlatnog teleta. Ono s čim je narod sagriješio sada se može iskoristiti za svete svrhe kao izbavljenje, pomirenje i *tikun* – popravak. Često nalazimo da se bika prvo predstavlja, raspravlja o njemu, bude prinesen, itd. To daje vjerodostojnost njegovoj ulozi u pokajanju za Zlatno tele. On je otac koji nastoji počistiti nered kojega je učinio njegov sin.

Talmud smatra *ola* pomirenjem za neprilične misli. *Hatat* – žrtva za grijeh – prinosi se za (neka) neprimjerenja djela. *Ola* je prva predstavljena jer je najčešće slučaj da neprilične misli prethode (i vode k) neprimjerenim djelima, a ne obrnuto.

Početna zapovijed u vezi *korbanot* je "Osoba (u jednini) koja prinese među vama žrtvu... oni (mnogina) će prinitjeti svoju žrtvu." Toldot Yitzchak (komentar na Toru kojega je napisao R. Yitzchak Caro, stric M'cha-beira, koji ga je i odgojio) sugerira da budući da pojedinac koji vrši *micvu* može imati pozitivan efekt na čitav *Klal Jisrael* i na čitav svijet, njegova je individualna žrtva zapravo naša, te se zbog toga prebacuje na mnošinu. Nadalje, određeni vidovi *korbanot* odnose se na zajednicu, čak i ako je *korban* o kojem se radi privatna. Drvo za vatru, sol za svaki *korban*, *kohanim* koji vrše *Avoda* – to su sve kolektivni aspekti koji čine nečiji osobni *korban* našim *korbanom*.

Ba'al HaTanya objašnjava riječi

"Osoba koja prinese od vas korban *HaŠemu*, od životinja..." kao da se od onoga koji prinosi korban zahtijeva da na *Mizbe'ahu* žrtvuje životinju u sebi. Čin *korbana* mora za njega biti personaliziran i internaliziran da bi imao efekt dovođenja nas bliže (a to je i značenje korijena *korban-karov*) B-gu.

Baal HaTurim kaže da je B-g stavio Mošeovo ime ispred svog vlastitog u početnom *pasuku Vajikra*, kako bi nam svima obznanio bliski odnos kojeg je On gajio s njim.

Daat Z'keirim nam kaže da to što se životinjske žrtve prinosi od pripitomljenih sisavaca (*b'hemot*), a ne od divljih životinja (*hajot*), pokazuje B-žju brigu za svoj narod – poštedio nas je dodatnog posla lova i hvatanja zamkama što bi bilo neophodno da su *hajot* među *korbanot*. Isto tako, *korbanot* od ptica dolaze samo od dvije pripitomljene vrste golubica.

Levi - druga alijsa - 10 p'sukim - 1,14-2,6

Ola također može biti i od ptica, posebno, od dviju vrsta golubica. Opisuje se naročiti postupak za prinošenje ptica. Te tri kategorije *ola* – velike životinje (*b'hema gasa*), male životinje (*b'hema daka*), ptice (*ofot*) – broje se kao jedna pozitivna zapovijed.

Zamijetite da se prinošenje ptica naziva *ola la'Šem*, žrtva paljenica B-gu. Iako nitko ne jede od životinjske *ola*, koža se daje *kohenu* kao jedan od njegovih darova. Grlica se u potpunosti spaljuje na *Mizbe'ahu*. Ona je jedini *korban* koji je u potpunosti za *HaŠema*.

Potom Tora opisuje *Minha* (nemojte to pomiješati s našom poslijepodnevnom molitvom), žrtvu jela. Ona se

(nastavak s 2. stranice) OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija

sastoji od brašna i ulja s malo tamjana (*l'vona*) i različitim količinama vode. (Voda kao sastojak nije spomenuta u Pisanoj Tori, već je dio naše usmene tradicije.) Tri su vrste *menahot* opisane u ovom odlomku. Razlikuju se po načinu pripreme – pečenje, prženje na tavi, itd. – no sve imaju iste sastojke.

Do ovog momenta u *Vajikra* Tora je opisala četiri različite vrste dobrovoljnih prinosa, od kojih je svaki koji slijedi jeftiniji od onog prethodnog. Bik je najskuplji, ovca i koza su malo manje skupe, no skuplje od grlice. A prinos od brašna i ulja je najmanje skup. Osobu koja donosi *korban* se prvi puta naziva *adam*, ljudsko biće, a nakon toga zamjenicama on, njega, njegovo (ona, nje, njezino). Samo kod prinosa brašna i ulja se donositelj naziva *nefeš*, duša. Ovo se, kaže Raši, odnosi na siromašnu osobu, koja je tip osobe koja će najvjerojatnije prinijeti *Minha*. Možda ne košta puno, no siromah unosi dušu u svoj skromni *korban*.

Šliši – treća alija – 10 p'sukim – 2,7-16

Opisana je četvrta vrsta *minhe*. Svi prinosi jela čine jednu pozitivnu *micvu*. Kod prinosa jela samo se mali dio stavlja na *Mizbe'ah* dok glavninu prinosa podijele *kohanim* koji su na dužnosti u *Mikdašu*. *Menahot* ne mogu biti *hamec* (one opisane ovdje; postoje druge vrste koje su *hamec*), niti smiju biti pripremljene s kvascem ili medom.

S gledišta micve

Sefer HaChinuch ustručava se ponuditi razloge za zabranu meda na *korbanu*. On smatra da je ova *micva* vrlo zagonetna. Potom sugerira da i kvasac i med predstavljaju nadmenost i bahatost, koje su neprimjere-

no društvo doživljaju koji treba osobu koja prinosi *korban* učiniti poniznom. S druge strane, drugi kažu da je to jedna od *micvot* koja nam govori: Nemoj misliti da možeš sve shvatiti. Postoje neke *micvot* koje se suprotstavljaju našem ograničenom, uokvirenom znanju i poimanju. Ovo je jedna od tih *micvot*. Mogli bismo pomisliti da bi trebalo stavljati meda na *korban* kako bi ga se obogatilo. Pogriješili bismo s takvom logikom. Moramo shvatiti da smo mi ovdje da vršimo *micvot* – sve *micvot* – samo zato jer Tora tako kaže. To vrijedi za sve *micvot*, ne samo za one koje se suprote našoj logici.

Niti jedan *korban* se ne smije prinijeti bez soli. Svaki *korban* mora biti posoljen.

(Ovo je jedan primjer – ima i drugih – zapovijedi koje su dane i u pozitivnom obliku i kao zabrana. Post na Jom kipur. Ne jesti i ne piti. Ne prinosite ništa bez soli. Posolite sve prinose. Svaki oblik *micve* – *ase* i *lo ta'ase* – uči nas nečem drugačijem i utječe na pristup i *kavanot* te određene *micve*.

Zatim je opisana peta vrste *minhe*. Ova se radi u dubokoj posudi, nešto poput prženja u dubokom ulju.

Naš je stol nalik *Mizbe'ahu*. Ovo je znamenita izreka s brojnim različitim manifestacijama. Mi svoj kruh solimo za *Hamoci* jer se od nas očekuje da nadodamo element duhovnosti inače umnogome svjetovnom

činu jedenja. Sol je konzervans i sol se ne kvare. Na taj način ona predstavlja element beskonačnog u ovom konačnom svijetu. Ovo je objašnjenje posuđeno od onoga što je zapisano u vezi *korbana*, ali se dobro može primijeniti na naš svakodnevni *minhag* u vezi soli.

R'vi'i – četvrta alija – 17 p'sukim – 3,1-17

Sljedeća vrsta *korbana* predstavljenog u Tori je *š'lamim*, na našem jeziku poznato kao mirotvorna žrtva ili cjelovita žrtva. Oba se naziva *baziraju* na igri riječi s riječima *šalom* i *šalem*. Element cjelovitosti koji je poseban za *š'lamim* sastoji se u tome da se dio *korbana* spaljuje na *Mizbe'ahu*, dio se daje *kohenu* kao jedan od njegovih darova, a dio se vraća vlasniku *korbana* da on i njegova obitelj jedu. "Svi" imaju koristi od *š'lamim*. U tom pogledu, ovo je cjeloviti *korban*. *Š'lamim* se može prinijeti od mužjaka i ženki životinja, od krava, koza i ovaca. Tora daje glavne crte procedura za *š'lamim*, koje su u osnovi iste, ali s nekim različitostima od životinje do životinje.

Ponekad se koze i ovce zajednički nazivaju *con*, životinje iz stada. O njima se govori kao o *b'hema daka*, stoka sitnog zuba, kako bi ih se razlikovalo od goveda. Kod *korbanot*, postoje razlike između te dvije vrste, te ih se stoga zasebno obrađuje.

Hamiši – peta alija – 26 p'sukim – 4,1-26

Sljedeća kategorija *korbana* koja je predstavljena u Tori je *hatat*, žrtva za grijeh. Postoje različite potkategorije. Od *Kohen gadola* koji je nehotice naveo narod na grijeh (za određene grijehove) zahtijeva se da prinese bika kao žrtvu pomirnicu. Slično (ali uz određene razlike), ako Sanhedrin pogriješi u odluci, i to prou-

(nastavak s 3. stranice) OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija

zroči grijehenje širom naroda (i opet, za određene grijeha), tada vođe naroda trebaju prinijeti bika za žrtvu (a ne svaka osoba koja je postupala prema proglasu Sanhedrina).

Vođa naroda prinosi jarca kao svoju *hatat*. U svim slučajevima, *hatat* se prinosi za *šogeg* (nehotična) kršenja uz određenu razinu nemara od strane grešnika koja je dovela do grijeha. *Hatat* se **ne prinosi** za namjerne prekršaje. Niti se *hatat* ne prinosi za sve grijeha – samo za one za koje je kazna za namjerno kršenje smrtna kazna.

Na primjer... Čovjek je načelno *šomer šabat*, ali nikada nije čuo da se ne smije zalijevati travu na šabat. Lijepo je vruće šabatno popodne, čovjek se "smiluje" svom požutjelom travnjaku i uključi vrtu prskalicu. Kada sazna za svoju pogrešku, od njega se traži da prinese *korban hatat* (u vrijeme *Beit HaMikdaša*).

Kada će vođa naroda sagriješiti... *ašer nasi jeheta*. Početna slova ovog izraza tvore riječ *ani* (ja, mene!). Što je to što će dovesti vođu do toga da krene pogrešnim putem? Kada se fokusira na sebe i kada izgubi iz vida svoju odgovornost prema zajednici koju vodi.

Šiši – šesta aliya – 19 p'sukim – 4,27-5,10

Posljednja potkategorija *hatata* je za osobu koja nehotice prekrši neke vrste zabrana. Na primjer, Židov koji prekrši zabranu Tore u vezi šabata zbog toga što ne zna da je taj čin zabranjen (vidi gore navedeni "na primjer") ili zbog toga što je zaboravio da je šabat – to zahtijeva prinošenje *korban hatata*. *Hatat* za pojedinca je ženka ovce ili koze.

Pojašnjenje... Ako netko primijeti pocrnjelo lišće na sobnoj biljci pa ih na šabat otrgne kako bi pospješio rast biljke, prekršio je rabinsku za-

branu. (Ta se rabinska zabrana zasniva na činjenici da je taj čin u osnovi isti, i sa istom svrhom, kao i kresanje lišća na grmu koji raste iz zemlje. Kresanje i obrezivanje je zabrana iz Tore. Zabrana da se čini isto sa sobnim biljkama jedna je od brojnih mjera zaštite koje su postavili učenjaci da sačuvaju Toru od kršenja.) Kad osoba shvati svoju pogrešku, od nje se ne traži nikakav *korban* jer taj čin nije bio kršenje Tore. Ali činiti isto to sa svojim ružičnjakom iza kuće **jest** kršenje Tore i zahtijevalo bi *hatat*.

Sljedeća kategorija žrtve je *korban ole v'jored*, klizna skala prinosa zbog grijeha. Primjer grijeha koji zahtijeva ovaj *korban* je kada netko zataji svoje svjedočenje ili laže pod zakletvom o tome. Svjedočenje je obaveza. Oblik koji taj *korban* poprima ovisan je o financijskim mogućnostima grešnika – koza/ovca ili golubice. Kad prinosi ptice, *kohen* mora paziti da ne otrgne glavu kada vrši *m'lika*, ekvivalent *š'hita* kod ptičjeg *korbana*.

Glavna životinja za *hatat* zajednice (kao u *Musafu* na *Roš hodeš* i *hagim*) ili za *hatat* pojedinca, je koza. To nas podsjeća na kozu koju su upotrijebila Josefova braća da prevare svog oca, umočivši Josefov ogrtač u

kozju krv. *Hatat* za sva vremena uključuje podsjetnik na užasno postupanje brata prema bratu. (Koža je također bila iskorištena da Jakov prevari svog oca, kada se pretvarao da je Esav kako bi primio *braha*.)

Š'vi'i – sedma aliya – 16 p'sukim – 5,11-26

Oni koji si ne mogu priuštiti golubice, *ašam* (prinos za krivnju) trebaju prinijeti od brašna. U tom slučaju (za razliku od *menahot*), ne koristi se ulje niti bilo kakve mirodije.

Ašam za svetogrđe je ovan. Uz to, prijestupnik, koji je koristio sveto za svoju vlastitu korist, mora dati odštetu i nadodati još petinu vrijednosti kao kaznu.

(Zapravo, dodaje se jedna četvrtina, taj iznos postaje jedna petina od ukupnog iznosa – 100 je vrijednost korištenog + 25 kazne = 125 ukupnog plaćanja, dodatak od 25 postaje jedna petina od 125. Tako se izračunava kazna nazvana *homeš*.)

Jedna varijanta *ašama* prinosi se kada netko nije siguran da li je prekršio određenu zabranu ili ne. Uvjetni *ašam* je ovan.

S'forno spominje problem u vezi prinošenja *ašama* ukoliko osoba nije stvarno počinila taj grijeh. Ne predstavlja li to prinošenje *nekorban* životinje u dvorištu *Mikdaša*, što je veliki prekršaj? On daje odgovor da sama činjenica da u umu te osobe postoji sumnja o tome je li pogriješila ili ne, pokazuje nebrigu koja je stvar za koju treba učiniti pomirenje. On to uči iz *ašom ašam lašem*.

Kradljivcu je zapovijedeno da vrati ono što je ukrado.

Prinošenje *ašama* za sve konkretne vrste prekršaja pozitivna je micva.

Ovime Tora završava svoj uvod u različite vrste *korbanot*.■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Molitva ili žrtva?

Povedite diskusiju uz svoj šabatni stol o tome koji je idealni oblik službe B-gu. Koji je model bolji: molitva ili žrtva?

- Koje su prednosti i nedostaci svakog od tih sistema?
- Na koji bi način vaše pokajanje bilo drugačije kada biste, umjesto da priznate grijeh u svom srcu i svojim ustima, također trebali i prinijeti žrtvu za grijeh? Kako bi prinošenje nečeg materijalnog, umjesto tek izgovaranja riječi, moglo utjecati na vaš odnos s Hašemom?
- Za razjašnjenje razmotrite gledišta Rambama i Rambana o važnosti molitve i važnosti žrtve.

Pomirenje za grijeh

R"Y Bekhor Shor ističe da je izuzetno važno imati neku vrstu procesa pokajanja kako bi se osiguralo da

ljudi budu motivirani ponašati se primjereno. Da nije bilo procesa očišćenja, ljudi bi ostali u glibu grijeha i imali bi mnogo manje poticaja da izbjegavaju buduće grijeh.

- Slažete li se s time ili da li već sama spoznaja da postoji takav proces pokajanja čini da je lakše grijesiti, jer čovjek zna da postoji zaštita na koju se može osloniti?
- R"Y Bekhor Shor ne objašnjava zašto se proces pomirenja morao obaviti izričito putem životinjskih žrtava. Ramban sugerira da gledajući klanje životinje čovjek biva prisiljen shvatiti da bi njegova krv tada bila prolivena da nije bilo Hašemovog milosrđa. Ta bi ga spoznaja trebala spriječiti da dalje griješi. Kakve druge prednosti donosi postupak prinošenja žrtava?

Svrha micvot

U raspravi o ulozi i važnosti prino-

šenja žrtava, komentatori pokazuju različite stavove prema svrsi i prirodi micvot u cjelini. Neka od pitanja kojih se dotiču su:

- Je li sporno reći da zapovijed ima praktičnu ili uporabnu funkciju ili pak sugerirati da je ona ustupak ljudskim slabostima? Drugim riječima, moraju li zakoni Tore predstavljati ideal i biti vrijedni u svojoj suštini, ili možda mogu jednostavno rješavati ljudske potrebe i njegovu narav?
- Jesu li svi zakoni Tore jednako relevantni i upotrebljivi za sve generacije, ili je moguće da su neki bili uglavnom namijenjeni za jedan određeni vremenski period?
- Kako analiziranje razloga za određenu zapovijed čini da ona ima više smisla? Koje su opasnosti takvog analiziranja?■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Menachem Leibtag:

Vajikra – Korban Jahid: nedava i hova

Ovaj šur ljubaznošću je ustupio The Tanach Study Center u spomen na Rabbi Abraham Leibtag

Trebaju li B-gu naše "korbanot"?

Ili bi bilo ispravnije reći da mi imamo 'potrebu' prinijeti ih, iako ih On ne treba?

U nastojanju da dâ odgovor na ovo 'filozofsko' pitanje, ovojedni šur analizira Paršat Vajikra kako bi pokazao kako je njegova usko vezana tema o "korbanot" [žrtvenim prinosima] povezana s jednom od glavnih tema Biblije.

Uvod

Miškan se svakako pojavljuje kao glavna tema u obje knjige, Šemot i Vajikra, i stoga bi bilo logično pretpostaviti da njegova temeljna svrha mora imati tematsku važnost. Da bismo razumjeli tu svrhu, prvo moramo zapaziti vrlo jednostavnu različitost koja objašnjava koji se od detalja nalaze u svakoj od tih knjiga.

U Sefer Šemot, Tora objašnjava **kako izgraditi** Miškan, i stoga Šemot završava (u Paršat Pekudei) pričom o njegovom sastavljanju. Nasuprot tome, Sefer Vajikra objašnjava **kako koristiti** Miškan, i stoga Paršat Vajikra počinje sa zakonima o korbanot - tj. uputama u vezi sa žrtvama koje će se tamo prinositi.

Iako ova razlika objašnjava zašto Sefer Vajikra raspravlja o korbanot općenito, ona ne objašnjava zašto Sefer započinje upravo sa zakonima o korban **ola** [žrtvama paljenicama]; niti objašnjava logiku prijelaza s jedne vrste korban na druge. U našem šuru počinjemo s tehničkom analizom njegovog unutarnjeg razvitka - no ti će nam zaključci pomoći da dođemo do dubljeg razumijevanja općenite svrhe korbanot.

Kratki pregled Paršat Vajikra

U našim pitanjima za proučavanje predložili smo da pripremite kratak pregled poglavlja jedan do pet, identificirajući glavnu temu svake pojedine 'paršije'. Sljedeća tablica sumira naše zaključke. Prije nego što nastavite, pažljivo je proučite (neka vam Humaš bude pri ruci), i primijetite kako naslovi odjeljaka daju objašnjenje razvitka njegovih tema.

[Zamijetite kako svaka 'paršija' odgovara jednom redu u našem grafikonu. Imajte na umu također da svaka zvjezdica (*) u ovom pregledu označava početak nove 'dibre', tj. kratki uvod za novu uputu od B-ga Mošeu [npr. "va-jedaber Hašem el Moše..."]. Obratite pažnju i na to kako pregled nudi kratki sažetak za svaku paršiju, kao i naslov za svaki odjeljak. Pogledajte slažete li se s tim naslovima.]

PARŠAT VAJIKRA - KORBAN JAHID

=====

I) Korban Nedava - Dobrovoljni prinosi (pogl. 1-3)

A. Ola (čitav korban je spaljen na mizbeahu)

1. 'bakar' - od goveda
2. 'con' - od ovaca
3. 'of' - od živadi

B. Minha (prinos brašna)

1. 'solet' - fino brašno pomiješano s uljem i 'levonom'
2. 'ma'afe tanur' - pečen u pećnici
3. 'al mahavat' - na tavici
4. marhešet - na tavi (+ razni opći zakoni)
5. 'bikurim' - od pšenice rane žetve

C. Šelamim (pomirbena žrtva, dio biva pojeden od vlasnika)

1. bakar - od goveda
2. con - od ovaca
3. 'ez' - od koza

[Primijetite ključnu frazu koja se ponavlja mnogo puta u ovoj cjelini: "iše reiah nihoah l-Hašem."]

II) Korban Hova - Obavezni prinosi

A. Hatat (4,1-5,13)

Za opći prijestup [zakoni organizirani prema prekršitelju]:

1. 'par kohen mašiah' (za Velikog svećenika) - bik
2. 'par he'elem davar' (za bet din) - bik
3. 'se'ir nasi' (za kralja) - jarac
4. 'nefeš' (za laika) žensko jare ili žensko janje

Za konkretne prijestupe ('ole ve-jored'):

1. bogataš - žensko jare ili žensko janje
2. siromah - dvije ptice
3. vrlo siromašna osoba - prinos od običnog brašna

B. Ašam (5,14-5,26) - životinja je uvijek 'ajil' (ovan)

1. 'ašam me'ilot' - uzima se od imovine Hrama
2. 'ašam talui' - nije siguran je li zgriješio [Zapazite novi dibur na ovom mjestu]
3. * 'ašam gezeilot' - **krađa** od drugoga

[Obratite pažnju na ključnu frazu koja se ponavlja mnogo puta u ovoj cjelini: "ve-hiper alav... ve-nislah lo."]

(nastavak s 6. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Vajikra – Korban Jahlid: nedava i hova**

Objasnimo zašto smo odabrali ove naslove.

Dvije grupe: Nedava & Hova

Prvo i najvažnije, primijetite kako naš pregled dijeli Paršat Vajikra na dva različita dijela: 'korbanot nedava' = dobrovoljni prinosi i 'korbanot hova' - obvezni prinosi.

Prvi dio nosi naziv "nedava", jer ako pojedinac želi dobrovoljno prinijeti B-gu korban, ima na izbor tri kategorije:

1. OLA - žrtva paljenica [prvo poglavlje];
2. MINHA - prinos od brašna [drugo poglavlje]; ili
3. ŠELAMIM - mirotvorna žrtva [treće poglavlje]

Obratite pažnju na to kako su sve ove tri skupine uključene u prvi "dibur" - i čine odjeljak o "nedava" [dobrovoljnom].

Nasuprot tome, postoje slučajevi kada osoba može pogriješiti, što je obvezuje da prinese žrtvu za grijeh - bilo to "hataf" ili "ašam" (ovisno o tome što je učinila pogrešno).

Dvije kategorije (4. i 5. poglavlje) čine drugi odjeljak koji smo nazvali "hova" [obavezno].

Sam Humaš naglašava razliku između ova dva odjeljka ne samo početkom novog dibura u 4,1, već i ponavljanjem dviju ključnih fraza koje se pojavljuju u skoro svakom završnom stihu u paršijot oba odjeljka, naglašavajući glavnu svrhu svakog pojedinog odjeljka:

- U odjeljku nedava: "**iše reiah nihoah l'Hašem**" ["vatrena žrtva, ugodan miris G-spodu" - vidi 1,9.13.17.; 2,2; 3,5.11.16.];
- U odjeljku hova: "**ve-hiper a'lav ha-kohen...**" ["kohen će izvršiti pokajanje za sebe..." - vidi 4,26.31.35.; 5,6.10.13.16.19.26.]

Imajući ovo na umu, sada ćemo razmotriti o logici iza ove unutarnje strukture svakog odjeljka, kako bismo pokazali kako (i zašto) je odjeljak **nedava** organiziran prema kategoriji prinosa i vrsti životinje, dok je odjeljak **hova** organiziran prema vrsti počinjenog prijestupa i toga tko je prestupio.

Nedava – Odaberi jedno

Ako pojedinac želi prinijeti korban nedava, on prvo mora odabrati kategoriju koja je odraz onoga što preferira. Prije svega, ako mu je želja prinijeti B-gu cijelu životinju, on može odabrati kategoriju **ola**; ali ako bi radije (bilo iz financijskih ili ideoloških razloga) umjesto toga prinio brašno, tada može odabrati kategoriju **minha**. Konačno, ako više voli ne samo životinjsku opciju, nego želi i kasnije sudjelovati u jelu od ovog korbana - tada može odabrati kategoriju **šelamim**.

Nakon što je pojedinac donio ovu općenitu odluku da li će prinijeti ola, minha ili šelamim – sljedeće je, on sada može odabrati potkategoriju po svom izboru.

Na primjer, ako netko odluči prinijeti **ola** - koja je potpuno konzumirana na **mizbeahu** - tada mora odabrati između goveda, ovaca ili peradi.

Tora objašnjava ove tri opcije (u prva tri odjeljka 1. poglavlja) i uključuje precizne upute o tome kako prinijeti svaku od ovih životinja.

Ako pojedinac umjesto toga odabere **minha** - prinos brašna - mora odabrati jednu od pet različitih opcija kako ispeći to brašno, što je u korelaciji s pet kratkih paršijot u drugom poglavlju. Drugim riječima, on može prinijeti svoju žrtvu kao brašno (pomiješano s uljem), ili pečeno u pećnici ("ma'afe tanur"), ili prženo na tavi ("al mahavat"), ili prženo u dubokom ulju ("marhešet"). Ako prinos od brašna bude od pšenice rane žetve ("minhat bikurim"), ona se prvo mora ispeći i samljeti na poseban način (vidi

(nastavak sa 7. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Vajikra – Korban Jahid: nedava i hova**

Ibn Ezra 2,14).

Naposljetku, ako odabere opciju **šelamim** - mirotvornu žrtvu - tada mora birati između: goveda ("bakar"); ovaca ("kevasim"); ili koza ("izim") - što odgovara trima pojedinačnim paršijot u trećem poglavlju.

Također treba napomenuti da zakoni uključeni u ovaj odjeljak **korban nedava** govore i o određenim proceduralnim uputama. Na primjer, prije nego prinese **ola** ili **šelamim**, vlasnik mora izvršiti čin 'smiha' (vidi 1,4; 3,2.8.13.). Vršanjem "smiha" - tj. oslanjanjem svom svojom težinom na životinju - vlasnik simbolično prenosi svoj identitet na životinju. To jest, on prinosi životinju umjesto sebe (vidi Rambana).

To bi moglo ukazivati da čin smiha odražava shvaćanje da korban služi kao 'zamjena' za vlasnika. Ova ideja može biti odraz korbana **ola** kojeg je Avraham Avinu prinio prilikom **akeda** - kada je prinio ovna umjesto svog sina - "**ola** tahat bno" (vidi Breišit 22,13).

Hova: Ako ste učinili nešto pogrešno

Kao što smo ranije objasnili, druga kategorija Paršat Vajikra raspravlja o "korban hova" (poglavlja 4 i 5) - obveznom prinosu koji osoba mora donijeti ako prekrši jedan od B-žjih zakona. Stoga je ovaj dio organiziran po **događaju**, jer će vrsta počinjenog grijeha odrediti koji je prinos potreban.

Prvi 'događaj' je nenamjerni prekršaj 'bilo koje od B-žjih micvot' (vidi 4,2 i zaglavlje svake uzastopne paršije u po-

glavlju 4). Hazal objašnjavaju da se to odnosi na nenamjerno kršenje ('šogeg') bilo koje zabrane Tore - da ju je osoba prekršila namjerno ("meizid"), njezina bi kazna bila 'karet' (odsjecanje od židovskog naroda).

[Ovaj prinos se obično naziva 'hatat kavua' (fiksni hatat).]

Dogodi li se ovaj prijestup ("b'šogeg"), tada o tome koju životinju treba dovesti ovisi tko je grešnik. Ako **kohen gadol** (veliki svećenik) sagriješi, on mora dovesti bika ("par"). Ako je to politički vođa ("nasi"), on mora dovesti jarca ("se'ir"). Ako je to bio tek običan stanovnik, on je morao dovesti kozu ili janje ("se'ira" ili "kisba").

[Također postoji poseban slučaj pogrešne halahičke odluke 'starijeha' [tj. 'sanhedrina' - vrhovnog halahičkog suda], što ima za posljedicu da cijeli narod nenamjerno griješi. U tom slučaju, članovi sanhedrina moraju dovesti poseban hatat prinos - poznat kao "par he'elem davar šel cibur". Vidi 4,13-21.]

U petom poglavlju nalazimo nekoliko slučajeva konkretnih prijestupa koji zahtijevaju "hatat" ili "ašam".

Prva kategorija počinje s popisom od tri konkretne vrste prijestupa, koje uključuju - slučaj kada osoba odbije svjedočiti (vidi 5,1), ili ako netko slučajno uđe u Hram (ili Miškan) dok je duhovno nečist ('tame' / vidi 5,2), ili ako netko nije održao obećanje (da će učiniti/ili neće učiniti nešto) koje je dao uz zakletvu ('ševu'at bitui' / vidi 5,4).

Ukoliko bi netko prekršio bilo koju od ove tri stvari (detaljnije u 5,1-4), konkretan prinos koji mora prinijeti

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Vajikra – Korban jahid: nedava i hova**

ovisi o njegovom prihodu. Ako je on:

1. bogat - donosi žensko janje ili žensko jare;
2. 'srednja klasa' - on umjesto toga može donijeti dvije ptice;
3. siromašan - on može donijeti običan prinos od brašna.

Zanimljivo je da se ovaj korban kategorizira kao "hatat" (vidi 5,6.10.13.), iako Tora koristi riječ "ašam" [krivnja] u odnosu na ova djela (vidi 5,5). Ima smisla smatrati to "hatatom", jer u standardnom slučaju (tj. ako je prijestupnik bogat) - prinos čini sasvim ista životinja kao i kod običnog hatata, tj. ženska koza ili ovca.

Nadalje, primijetite da su ovi pesukim (tj. 5,1-13) uključeni u isti "dibur" koji je započeo u 4,1 koji govori o klasičnom korbanu "hatat", dok novi "dibur" koji govori o korbanu "ašam" počinje tek u 5,14!

Rabini ovaj korban nazivaju "ole ve-jored" [dosl. gore i dolje] jer se ovaj naziv odnosi na njegovu ljestvicu stupnjevanja - koja u potpunosti ovisi o financijskom stanju pojedinca.

Moglo bi se kazati da Tora nudi ovu stupnjevanu ljestvicu jer su ti konkretni prijestupi vrlo česti, pa bi stoga za prosječnu osobu postalo prilično skupo prinositi životinju za svaki takav prijestup.

Posljednji slučajevi (od 5,14 do kraja poglavlja) uključuju nekoliko drugih kategorija prijestupa - koji zahtijevaju ono što Tora naziva korban **ašam** - žrtvu za krivnju. U svakom od ovih slučajeva, prekršitelj mora prinijeti ajil [ovna], uključujući:

- kada netko uzme nešto što pripada hekdešu ('ašam me'ilot' / 5,14-16)
- kada neko nije siguran mora li dovesti **hatat** ('ašam talui'), tj. nije siguran da li je sagriješio.
- kada netko lažno poriče da je nezakonito posjedovao tuđu imovinu ('ašam gezeilot' / 5,20-26), poput nevraćanja 'izgubljene stvari' njenom vlasniku.

Opći naslov - Korban Jahid

Cijeli pregled smo naslovili **korban jahid** - prinos pojedinca - jer čitava ova cjelina detaljno opisuje različite vrste korbanot koje **pojedinaac** (=jahid) može (ili mora) donijeti. Naš odabir ovog naslova odražava početnu rečenicu Parše: "adam ki jakriv..." - **bilo koja osoba** koja treba prinijeti žrtvu B-gu... (vidi 1,2).

Korban jahid stoji u suprotnosti s korbanot cibur - javnim prinosima - koje prinosi cijela zajednica Izraela (kupuje se sredstvima prikupljenim od mahacit ha-šekel). Zakone koji se odnose na korbanot cibur prvi put smo našli u Paršat Tecave u vezi sa svakodnevnim prinosom "olat tamid". Oni se nastavljaju s posebnim prinosom koji narod donosi (zajednički) na blagdane, kao što je detaljno opisano prvenstveno u Paršijot Emor (Vajikra poglavlje 23) i u Paršat Pinhas (Bamidbar poglavlje 28-29).

Što bi trebalo biti na prvom mjestu?

Sada kada smo objasnili logiku unutarnjeg poretka svakog odjeljka, moramo objasniti zašto zakoni o korban **nedava** prethode zakonima o korban **hova**. Po intuiciji, čovjek bi vjerojatno iznio **obavezni** korban prije **neobaveznog**.

Moglo bi se sugerirati da Paršat Vajikra počinje upravo s korban nedava budući da baš te korbanot odražavaju težnju pojedinca da **poboljša** svoj odnos s B-gom. Tek nakon toga Tora detaljno opisuje korban hova, koji **mijenja** taj odnos (kada je okaljan grijehom). Dodatno, možda, korban **nedava** odražava **idealniju** situaciju, dok obavezna žrtva za grijeh nastoji ispraviti problematičnu situaciju.

Možemo, međutim, predložiti još dublji razlog koji se temelji na 'dvostrukoj temi' o kojoj smo raspravljali u našoj studiji o drugoj polovici Sefer Šemota.

Prisjetite se iz naših prijašnjih šurim da je Miškan služio dvostrukoj svrsi:

A) da uvijekovječi doživljaj sa Har Sinaja (što je istaknuo Ramban); i B) da iskupi za het ha-egel (što je naglasio Raši).

(A) Ponovno proživljavanje Har Sinaja

Prisjetite se kako je obred sklapanja saveza koji se održao na Har Sinaju (kada su Bnei Jisrael prihvatili Toru) uključivao javno prinošenje "**olat**" & "**šelamim**" (kada su izjavili "na'ase ve-nišma" / vidi Šemot 24,4-7). Zapravo, u tom obredu nalazimo **prvi** spomen u Humašu korbana **šelamim**, što sugerira idejnu povezanost između korban **šelamim** i Har Sinaja.

[Zapazite također da Humaš kasnije korban šelamim naziva 'zevah' (vidi 3,1 & 7,11). Sama riječ zevah također se koristi za opisivanje gozbe, općenito u kontekstu sporazuma između dviju strana. Na primjer, Lavan i Jaakov imaju zevah nakon što sklope savez ('brit') da neće nauditi jedan drugome (vidi Br 31,44-54). I danas, su sporazumi između dviju strana često popraćeni nekom vrstom raskošne gozbe (npr. svečane večere,

(nastavak sa 9. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Vajikra – Korban Jahld: nedava i hova**

vjenčanja, poslovnog spajanja, itd.). Stoga bi se moglo ustvrditi da prinošenjem **zevah šelamim** pojedinac pokazuje svoju lojalnost kao **partner** u zavjetnom odnosu s B-gom.]

Korban **ola** također se odnosi na Ma'amad Har Sinai, ne samo na osnovu gornje paralele, već i na temelju ključne fraze - "iše reiah nihoah l-Hašem" - koju Tora dosljedno koristi u svom opisu korban **ola**. [Vidi 1,9.13.17.]

Isti se izraz također nalazi u Torinom opisu "**olat tamid**", svakodnevnog prinosa zajednice, koji je nerazdvojivo povezan s prinosima Bnei Jisrael na Har Sinaju:

"**Olat tamid** ha-asuja **BE-HAR SINAI**, le-reiah nihoah iše l-Hašem" (vidi Bamidbar 28,6).

Slično, u Paršat Tecave, kada Tora prvi put uvodi **olat tamid** i sumira svoju raspravu o Miškaneu - nalazimo potpuno istu frazu:

"... le-reiah nihoah iše l-Hašem... **olat tamid** le-dorotehem petah **ohel mo'ed**..." (Šemot 29,41-42)

Stoga, prinoseći bilo **ola** ili **šelamim** - djelotvorne podsjetnike na Ma'amad Har Sinai - pojedinac ponovno potvrđuje savez na Har Sinaju o "na'ase v'nišma" - samu osnovu našeg odnosa s B-gom u Ma'amad Har Sinai.

[Moglo bi se također predložiti da ove dvije vrste korbanot odražavaju dva različita aspekta našeg odnosa s B-gom. **Ola** odražava "jira" (strah od B-ga), dok **šelamim** može predstavljati "ahava" (ljubav prema B-gu).]

Prisjetite se također da je posljednji put kad su Bnei Jisrael prinijeli **olat & šelamim** (tj. prije het ha-egel) to bilo kod Har Sinaja. Ali zbog grijeha Zlatnog teleta, B-žja Šehina je napustila Bnei Jisrael, čime je bila onemogućena

sama mogućnost prinošenja korbanot. Sada kada je Miškan konačno izgrađen i Šehina se vratila (kao što je opisano na kraju Sefer Šemot), B-žja prva poruka Bnei Jisrael u Sefer Vajikra je da ponovno mogu prinostiti **olat & šelamim**, baš kao što su to činili na Har Sinaju - ne samo kao narod, već i kao pojedinci.

Samo ovo zapažanje nam može pomoći da shvatimo zašto je prva tema u Sefer Vajikra dobrovoljni prinos - korban **ola** i **šelamim**, i stoga ima smisla da oni prethode obaveznom prinosu **hatat** i **ašam**.

(B) Korban Hova - Natrag na Het HaEgel

Za razliku od 'refrena' 'iše reiah nihoah' kojim završava svaki korban **nedava**, primijetili smo da svaki korban **hova** završava frazom "ve-hiper alav ha-kohen... ve-nislah lo". Još jednom nalazimo paralelu s događajima na Har Sinaju.

Prisjetite se našeg objašnjenja da je Aharon postupio kao kod "het ha-egel" s najboljim namjerama; samo su rezultati bili katastrofalni. Kada je prisutna **Šehina**, svaki prijestup, čak i ako je **nenamjeran**, može prouzročiti trenutnu kaznu (vidi Šemot 20,2-4 & 23,20-22). Unatoč tome, B-žja svojstva milosrđa, koja On objavljuje kad Mošeu Rabeinu daje druge "luhot", sada dopuštaju Bnei Jisrael "drugu šansu" ako zgriješe - tj. priliku da dokažu B-gu svoju iskrenost i odlučnost da ubuduće budu oprezniji.

Također nalazimo tekstualnu paralelu u izjavi Mošea Rabeinu prije nego što se popeo na Har Sinaj da traži pokajanje za het ha-egel: Prisjetite se kako je Moše Rabeinu rekao narodu:

"**Atem hatatem hata'a gedola... ulai ahapra be'ad hata-them**" (Šemot 32,30; pročitajte također 32,31-33).

Kasnije, kada Moše stvarno primi trinaest 'midot ha-rahamim' na Har Sinaju zajedno s drugim luhot (34, 9), on zatraži pomirenje za het ha-egel:

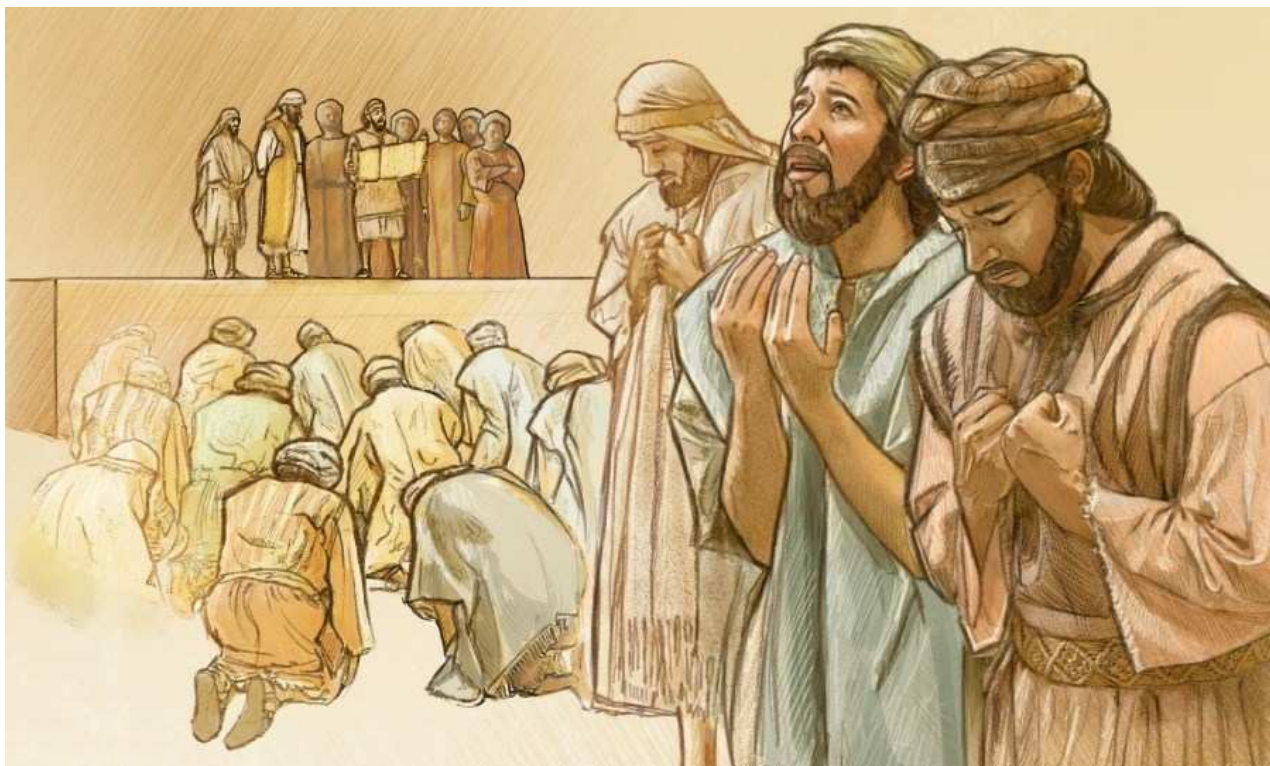
"... **ve-salahta** le-avoneinu u-lehatoteinu..." (34,9).

Ova ključna fraza korban **hova** - "ve-hiper alav... ve-nislah lo" - također se može odnositi na ovaj presedan B-žje mogućnosti i spremnosti da oprost. Korban **hova** služi kao sredstvo pomoću kojeg se može tražiti oprost za grijehe počinjene "b'šogeg" i moliti B-ga da aktivira svoje "midot ha-rahamim" [svojstva milosrđa] da ih spasi za svaku kaznu koju zaslužuju.

Prema tome, možemo zaključiti da korban **nedava** naglašava funkciju Miškana kao ovjekovječenja Ma'amad Har Sinai, dok korban **hova** naglašava ulogu Miškana kao sredstva okajanja za het ha-egel.

(nastavak s 10. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Vajikra – Korban Jahid: nedava i hova**

Kome treba 'Korban'?

Kada ovo znamo, moglo bi se reći da bi uvriježeni prijevod korban kao žrtve mogao biti pomalo pogrešan. Žrtva podrazumijeva odricanje nečega bez da išta dobijete zauzvrat. Međutim, 'šoreš' (korijen) riječi korban je k.r.v., 'karov' - približiti se. Ne samo da se životinja 'približava' mizbeahu, već korban u osnovi služi da pojedinca dovede **bliže** B-gu. Životinja je sama po sebi tek sredstvo putem kojeg se ovaj proces pospešuje.

Stoga korbanot sadrže više od tek suhoparnih, tehničkih rituala; one unapređuju primarnu **svrhu** miškana – poboljšanje čovjekova odnosa s B-gom.

U tom smislu, postaje prilično jasno da je pojedinac taj koji treba prinijeti "korban" - kao izraz svoje privrženosti i odanosti svom Stvoritelju. Zsigurno nije B-g taj koji ih treba konzimirati!

Analogije radi, dobrovoljne prinose [korban nedava] mogli bismo usporediti s darom koji gost nosi svome domaćinu. Na primjer, sasvim je prirodno da netko tko odlazi nekoj drugoj obitelji na šabat - ne može doći 'praznih ruku'. Umjesto toga, običaj je da se donese mali dar, bilo cvijeće, vino ili nešto slatko. Dakako, njegovim domaćinima nije potreban taj dar, ali gost mora nešto donijeti. No razlog zbog kojeg se druže je njihov odnos. Dar je tek znak zahvalnosti - ali i vrlo značajan čin.

Tefila keneged korbanot

Na kraju, možemo proširiti naše proučavanje kako bi nam pomoglo da bolje razumijemo naš način gledanja "tefile" [molitve pred B-gom].

Dok nema Beit haMikdaša [Hrama], hazal smatraju 'tefilu' kao 'zamjenu' za korbanot. Kao i korbanot, tefila također služi kao sredstvo pomoću kojeg čovjek može razviti i ojačati svoj odnos s B-gom. Pojedinac je taj kojem je potrebno da moli, više nego što B-gu treba da čuje te molitve.

Tako ono što smo naučili o korbanot ima značenje čak i danas - budući da pojedinačne tefile trebaju utjeloviti **oba** aspekta korban jahida: **nedava i hova**.

Tefila bi prvenstveno trebala odražavati nečiju težnju da se približi B-gu – izraz priznanja vlastitog postojanja kao sluge B-žjeg. I drugo, ako je netko zgriješio, tefila postaje put kroz koji može popraviti narušeni odnos.

Konačno, tefila, baš kao i korbanot miškana, uključuje više od pukog ispunjavanja osobne obveze. Naša mogućnost da pristupimo B-gu, i zatražimo da On prizove Svoje "midot ha-rahamim" - čak i ako ih nismo dostojni - treba smatrati jedinstvenom privilegijom danom posebnom B-žjem narodu koji je prihvatio Toru na Har Sinaju, i osigurava put da usavršimo naš odnos. Zato se prema tefili ne smije odnositi kao prema teretu, već kao posebnoj privilegiji. ■

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarlag – 613 zapovijedi

115. Neka gori: Obveza prinosa žrtve paljenice prema uputama

Ako je njegova žrtva paljenica ... (Levitski zakonik 1,3)

116. Happy Meal: Obveza da se prinese žrtva-jelo prema uputama

Osoba koja donosi žrtvu-jelo ... (Levitski zakonik 2,1)

117. Medeni, fališ mi: Zabrana prinošenja meda ili kvasca na žrtveniku

Nećeš prinositi kvasac ili med ... (Levitski zakonik 2,11)

118. Dodaj sol – 1. dio: Zabrana izostavljanja soli kod prinošenja žrtava

Nikada ne smije uzmanjkati sol zavjeta s B-gom tvojim kod tvojea prinosa... (Levitski zakonik 2,13)

119. Dodaj sol – 2. dio: Obveza da se žrtve posoli

... kod svih prinosa svojih moraš prinijeti sol. (Levitski zakonik 2,13)

120. Nitko nije savršen: Obveza da se prinese žrtva nakon pogrešne prosudbe

Ako cijela zajednica Izraela postupi pogrešno, ispravna prosudba bude sakrivena od njih... (Levitski zakonik 4,13)

121. Služba zbog grijeha?: Obveza da se prinese žrtva za grijeh kada je to potrebno

Ako netko nenamjerno sagriješi ... (Levitski zakonik 4,27)

122. Poziv na sud: Obveza svjedočenja

... ako ne svjedoči, snosit će krivnju. (Levitski zakonik 5,1)

123. Gore i dolje: Obveza da se, prema potrebi, prinosi

varijabilne prinose

Ali ako mu nedostaje sredstava da prinese ovcu ili kozu ... (Levitski zakonik 5,7)

124. Gotovo bez glave: Zabrana da se odrubi glava pticama koje se prinosi kao žrtve za grijeh

On će zasjeći glavu na vratu, ali je neće odvojiti (Levitski zakonik 5,8)

125. Poput ulja i vode: zabrana stavljanja ulja na prinos za grijeh od brašna

Ne stavlja ulja na njega ... (Levitski zakonik 5,11)

126. Mirisi, zlato i tamjan: Zabrana stavljanja tamjana na prinos za grijeh od brašna

... i ne stavlajte tamjana na nju, jer je to žrtva za grijeh. (Levitski zakonik 5,11)

127. Vrijeme za vraćanje dugovanja: Obveza da se naknadi za nezakonito prisvojene predmete iz Hrama

Ono što je zloupotrijebio iz Hrama, vratit će natrag ... (Levitski zakonik 5,16)

128. "O, ne, ne znam. Kako bih mogao znati?": Obveza prinošenja žrtava za grijeh u slučaju dvojbe

Ako netko sagriješi i prekrši jednu od B-žjih zapovijedi, učinivši nešto što se ne smije učiniti, ali on to ne zna ... (Levitski zakonik 5,17)

129. "Znam, znam, znam ...": Obveza da se prinese "nedvosmislena" žrtva za krivnju

On će prinijeti svoj prinos za krivnju B-gu ... (Levitski zakonik 5,25)■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Negativne zapovijedi

170. Negativna je zapovijed ne počinuti čin ova (neke vrste okultnih posredovanja)

jer Pismo kaže, *ne obraćajte se ovot (medijima); (Va-jikra 19, 31)*. Ov je onaj koji čini neke postupke sve dok onaj koji ga je to zatražio ne začuje kao da s njim razgovara netko iz podzemlja; isto tako i onaj koji uzme lubanju mrtvaca i preklinje je sve dok se ne začuje glas iz njegova pazuha i odgovori mu. Oboje, osoba koja to traži i onaj kojeg se konzultira krše ovo [zabranu].

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako doba, kako za muškaraca tako i za ženu.■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserles iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravorijeke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio II: Jore De'a

Poglavlje 14b — Menstruacija, nastavak

Ako žena bilo gdje na svom tijelu ili odjeći pronađe mrlju koja može biti krv i koja se ne može pripisati nekom drugom izvoru, ona mora pretpostaviti da je to možda bila menstrualna krv, osim ako se ne pronađe na mjestu na koje nije mogla doći iz njene utrobe, ili na obojenoj odjeći ili na predmetu koji nije podložan nečistoći (190,1.5-32.39-53). O posebnim pravilima ukoliko je žena mlada, vidi 190,2-4. O posebnim pravilima za mrlje pronađene na materijalu koji je ona koristila za vlastiti pregled, vidi 190,33-38; brojni autoriteti smatraju da se samo takve mrlje računaju za utvrđivanje redovne menstruacije (190,54). O poželjnosti čestog samoispitivanja vidi 196,9; o posebnim klasama žena vidi 196,7-8.

Nevjesta mora držati sedam (ili više) čistih dana počevši s danom kada je njezin datum vjenčanja konačno utvrđen. Tokom tih dana ona bi se trebala svakodnevno pregledavati (ili najmanje jednom) i trebala bi se uroniti tri dana prije vjenčanja (nije neophodno da to bude noću; vidi 197,3). Ako je ona *nida* u vrijeme vjenčanja, ne smije biti nasamo s mužem sve dok se ne uroni (192,1-5). Ako je djevojka, nakon što prvi puta ima odnos, mora čekati četiri dana, a potom brojati sedam čistih dana; za to vrijeme nju se smatra za *nida* čak i ako nije krvarila (193,1).

Žene koje su pobacile ili rodile tretiraju se kao *nida* od trenutka kada porođaj počne, čak i ako nisu krvarile; vidi 188,3. Ona mora nabrojati sedam čistih dana nakon dana rođenja, a ako je dijete djevojčica ili se ne zna kojeg je spola (pod uvjetom da je trudnoća trajala najmanje 40 dana), ona se ne smije uroniti najmanje 14 dana nakon rođenja (194,1-13). Ti se zakoni ne primjenjuju na ženu koja je rodila carskim rezom (194,14).

Kada je žena *nida*, njenom suprugu je dopušteno da bude nasamo s njom (pod uvjetom da je brak bio konzumiran), ali mu nije dopušteno da je dodiruje ili da joj da u ruku ili dobaci bilo što, niti da sjedi na njezinu krevetu čak i u njezinoj od-

sutnosti, ili da jede ili pije iz njezinog tanjura ili šalice u njejoj prisutnosti, ili da promatra one dijelove njenog tijela koji su obično pokriveni (195,1-7). Poželjno je da se ona odijeva na poseban način za vrijeme dok je *nida* (195,8-9). Nije joj dopušteno da u njegovoj prisutnosti posprema njegov krevet ili da pred njim toči vodu kojom će se on oprati, i nije im dopušteno da jedno drugom toče piće ili da izravno šalju piće jedno drugom (195,10-14). Međutim, oni se mogu brinuti jedno za drugo kada su bolesni ako nemaju nikoga drugoga da to učini (195,15-17). Suprug bi trebao imati odnos sa svojom suprugom prije odlaska na put (184,10); može joj vjerovati na riječ da nije *nida* (vidi 185,1-4).■

David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik

Solet i griz

Balashon - Hebrew Language Detective

Ovdje ćemo raspraviti razliku između *soleta* סולת i *kemaha* קמח. Postoji poprilična zbrka po ovom pitanju. Oba pojma označavaju samljevenu pšenicu, i dok se *kemah* dosljedno prevodi kao "brašno", najbolji prijevod za svakog posebno nije posve očit. Najočitiya razlika među njima je po pitanju zrnatosti, ali ni to nije sasvim pouzdano. Ako odete u dućan u Izraelu, *solet* koji možete kupiti je krupniji od *kemaha*. Međutim, kad sam pitao nekoliko ljudi da li smatraju da je "originalni" (biblijski i talmudski) *solet* krupniji ili finiji od *kemaha*, oni su uglavnom smatrali da je *kemah* krupniji. Pa, u čemu je stvar?

Za sada, pogledajmo "drevni" *solet*. Postoji niz mišljenja u vezi njegove zrnatosti. Uobičajeni prijevod za *solet* je "(fino) brašno", a tako ćete naći i u većini rječnika. (Budući da riječ fino može značiti i "vrhunske kvalitete" ali i da se "sastoji od vrlo sitnih čestica", ja ću u nastavku koristiti sinonim "praškasti" osim kada ću citirati izvore). Brojni komentari inzistiraju na tome da je *solet* krupniji nego *kemah* (Radak, *Sefer Ha-Shorashim*, Raši, *Menachot* 66a, s.v. *shel garosot*). Oni koji se slažu s tim komentarima, prevode *solet* kao "griz" (što ćemo kasnije pobliže razmotriti). Jedan od najistaknutijih koji tako prevode je Milgrom (Levitski zakonik p. 179), koji piše: *Solet* se poistovjećuje s krupicom ili, preciznije, grizom, "zrnatim dijelovima pšenice koji prilikom prosijavanja zaostanu u stroju nakon što je brašno prošlo kroz njega" (Webster).

Odakle ovako značajna neslaganja?

Odgovor izgleda leži u procesu mljevenja i prosijavanja brašna. Jedna stvar s kojom mislim da se gotovo svatko može složiti je da je *solet* vredniji od *kemaha*, kao što se može vidjeti ovdje u *Melahim I* 5,02:

וְהָיָה לָחֶם שְׁלֵמָה, לְיוֹם אֶחָד: שְׁלֹשִׁים כֹּר סֵלֶת, וְשְׁשִׁים כֹּר קֶמַח

Dnevne porcije [kralja] Solomona sastojale su se od 30 *kora* (kor je mjera za volumen, op.pr.) *soleta* i 60 *kora kemaha*.

Zbog čega je on vredniji? Pa, možda djelomično zbog njegove zrnatosti, no to je nuspojava njegove čistoće – toga koliko je bijelo izgledalo. Mi danas bijelo brašno dobijamo izbjeljivanjem, no u to vrijeme nije ga bilo moguće dobiti na taj način. Oni su za uklanjanje mekinja i klica koristili proces koji se sastojao od dvije faze, kako bi ostao samo bijeli endosperm. Ako bi se zrno odmah samljelo u fini prah, tada ne bi bilo moguće kasnije prosijati mekinje. Zato bi za posebne prigode, kako bi napravili posebno rafinirano brašno, oni grubo samljeli zrna, stvarajući "krupicu" (ili "griz"), prosijali dvije vrste grubih mekinja (*subin* סובין i *mursan* מורסן) te "prah mekinja", koji je vrlo puderast i nije poželjan, pa zatim ponovo samljeli ostatak. Ono što bi preostalo bilo je bjele i praškastije od onog što bi se dobilo jednokratnim mljevenjem. (U Hramu bi ovaj postupak ponavljali nekoliko puta kako bi dobili što čišće brašno).

Tako su zapravo i oni koji kažu da je *solet* bio krupan i oni koji kažu da je bio praškast u pravu. U početku procesa, *solet* je krupniji nego *kemah* što je bilo posljedica uobičajenog mljevenja. No, do kraja procesa, *solet* je postao praškast, dok je *kemah*, u usporedbi s njime, bio relativno krupan. Nahum Sokolow (u *Bemarot Hakeshet*, str 5524) razlikuje dvije faze u procesu, nazivajući prvu "*solet*", a drugu "*kemah solet*", što je kasnije skraćeno na samo "*solet*", čime samo još povećava zbrku. No na kraju, ono po čemu se razlikuje *solet* od *kemaha* je kvaliteta a ne zrnatost.

Sve ovo pomaže nam rastumačiti dobro poznati, ali ne i tako dobro shvaćeni, odlomak u *Pirkei Avot* (5,15): učenik se uspoređuje sa sitom (*nafa* נפה), koji "propušta *kemah* a zadržava *solet*":

וְנִפָּה, שְׂמוֹצִיָּאָה אֶת הַקֶּמַח וְקוֹלֶטֶת אֶת הַסֵּלֶת

Za one koji tvrde da je *solet* više praškast od *kemaha*, ovu rečenicu je teško shvatiti – budući da sito zadržava krupniji materijal. Bilo je pokušaja da se *mišnu* prisili na ovu predrasudu. Kaempfer, u svom siduru, *Siach Yitzchak*, ispravlja tekst tako da se čita "*pesolet*" פסולת otpad umjesto *solet*. Komentar Tiferet Yisrael objašnjava da se *solet* zapravo odnosi na nepoželjni prah (koji je praškastiji od poželjnog *kemaha*), i da se on "zadržava" na rubovima sita. Ali oba pristupa propuštaju bit, budući da *mišna* jasno govori o dobrom učeniku, koji zadržava dobro i zanemaruje ono što je beznačajno. Ali, ako imamo na umu da *mišna* govori o početku procesa, onda da, krupniji se *solet* zadržao, a *kemah* je odbačen (kao što je objasnio Bartenura).

Što je onda najbolja definicija *soleta*? JPS predlaže "probrano brašno". Unatoč Ginsbergovom prorsvjetu (H. L. Ginsberg brani prijevod "griz" u više navrata, kao npr. u

članku, *The Grain Harvest Laws of Leviticus 23:9-22 and Numbers 28:26-31*), ja smatram da je ovo najtočnija definicija, budući da ne ovisi o razlici u zrnatosti koju možemo naći u različitim fazama procesa. Međutim, vjerujem da imam ono što bi moglo biti još jednostavniji prijedlog prijevoda. Kao što smo ovdje vidjeli, engleska riječ "flour (brašno)" pisala se "flower (cvijet)" sve do 19. stoljeća, i bila je kraći oblik za izraz "cvijet brašna" najbolji (dio) (mljevenog) jela. Taj se izraz još uvijek koristi u mnogim europskim jezicima, kao što je talijanski *fiore di farina* i francuski *fleur de farine*, kako navodi Ben Yehuda u svojem prijevodu za *solet*. Jelo (jestivi dio žitarice) se definira kao "obično grubo mljeveno i oljušteno zrnje žitarica ili mahunar-ki" ovo djeluje prikladno za *kemah*. Dakle, možda bi najbolja definicija za *solet* bila jednostavno "brašno", a *kemah* se može prevesti kao "jelo".

Naravno sve se ovo odnosi na drevni *solet* ne na to kako se pojam koristi u modernom hebrejskom. *Solet* danas znači griz, koji je doista krupniji od običnog brašna. Ali osobitost griza nije samo u njegovoj zrnatosti. Pogledajmo zbog čega mi se ne sviđa Milgromov prijevod drevnog *soleta* kao "griz".

Prije svega, značenje riječi kao griz, što Milgrom sugerira, je relativno novo (prvi puta je spomenuto u Oxfordskom riječniku iz 1797.), ali to ima dugu i zanimljivu povijest. Pogledali smo to prije nakratko, no onda sam našao izvore koji je bolje objašnjavaju, posebice talijanski članak Gabriella Giacomelli pod naslovom "'Semola' in Italia: ambiguità di Una parola", koji govori o semantičkom pomaku riječi griz. Kao što smo istaknuli, aramejski *semida* סמידא nam je dao grčki *semidalis* i

latinski *simila*. Obje riječi su dobre paralele za *solet*, pošto se uobičajeno prevode kao "najbolje brašno" (iako smo još uvijek u škripcu zbog dvosmislenosti riječi "fino" praškasto ili najbolje). Giacomelli citira Plinija i Celsusa koji kažu da latinski *simila* (i slična riječ *similago*) nije najpraškastiji tip brašna – to je rezervirano za druge riječi kao što su latinski *pollen* (naša riječ polen ili pelud je povezana s tom riječi) – nego su zapravo granule srednje veličine, ponešto grublje, mada dobre kvalitete, i to značenje se još uvijek može naći u nekim dijelovima Italije (iako je najraširenije korištenje pojma ono novijeg datuma). U sjevernom dijelu Italije i dalje sjevernije u Njemačkoj, izvedenice riječi *simila* označavaju "praškasto brašno" (talijanski *semola*, njemački *semmel*, jidiš *zempl*, a kasnije i engleska riječ "simnel" kolači ili peciva od finog pšeničnog

brašna). No, u ostatku Italije, prema jugu, *semola* je napredovala u drugom smjeru, u krupnije "mekinje". Odatle dolazi i umanjena "semolino" (iz koje je došla engleska riječ "semolina" griz) pomalo mekinjasto, odnosno krupnije brašno od generičke talijanske riječi za brašno "*farina*" (iako je to izvorno značilo "jelo").

Stoga mislim da komplicirana povijest riječi i različite definicije njezinih "prethodnica" čine da je izbor

prijevoda istinski nespretna. Posebno je nepošteno aludirati da je *semidalis* prijevod Septuaginte za *solet*, a da Vulgata koristi *simila*. Riječ je prošla kroz toliko mnogo promjena, od *semidalis* i *simila* do *semoline* da je uspostavljanje veze gotovo beznačajno. A ako se vratimo dovoljno unatrag, *Targum Yonatan* koristi riječ *semida* kao aramejski sinonim za *solet* tako da izvedenica riječi *semida* zapravo ne opisuje ono što je bio *solet*.

Međutim, postoji još jedan razlog da odbacimo ovaj prijevod. Pošto se fokusiramo na modernu riječi griz (semolina), ne smijemo se ograničiti na Websterovu definiciju, već trebamo uzeti u obzir i šire značenje riječi. Danas se griz ne koristi za pripremu kruha – dok se *solet* svakako koristio tijekom biblijskih vremena. Sveobuhvatnija suvremena definicija griza može se naći ovdje: Unutarnji, granulirani, škrobasti endosperm tvrde ili durum pšenice (još nesamljevene u brašno), koja se koristi za izradu tjestenine i griza na mlijeku.

To nije ispravna definicija za drevni *solet*. Međutim, dok se u biblijskom hebrejskom jeziku *solet* pojavljuje češće nego *kemah*, u kasnijem hebrejskom *kemah* se puno češće susreće. Čini se da je od vremena Hrama *solet* izašao iz uobičajene upotrebe. Stoga, ne vidim bilo kakav problem u tome da *solet* postane suvremena riječ za griz, koji se koristi za proizvode kao što su kuskus i tjestenina. Suvremeni *solet*/griz je krupniji od običnog brašna, a kao što smo vidjeli, tijekom jedne faze negdašnjeg procesa, *solet* je bio krupniji od *kemaha*. I premda to dovodi do male zabune, to potiče raspravu o zrnatosti *soleta* što me i navelo da sve ovo istražim...■

Rabbi Shmuel Rabinowitz:

Odazovimo se pozivu!

Ovog šabata počinjemo čitati treću knjigu Biblije: Knjigu Vajikra, Knjigu Levitskog zakonika.

Knjiga Levitskog zakonika uglavnom se bavi s *halahot* (židovskim zakonima) koji se odnose na Hram: zakonima o žrtvama, čistoći i nečistoći, posebnim zakonima za *kohanim* (svećenike) i drugima. Iz tog razloga, *hazal* ovu knjigu nazivaju Torat Kohanim, Torom svećenika. Ali tijekom posljednjih nekoliko stoljeća postalo je uobičajeno da se knjige Biblije nazivaju prema prvim riječima svake knjige, pa se ova knjiga naziva Vajikra.

Midraš HaTanna'im (midraš koji su napisali rabinski učenjaci iz 1. i 2. stoljeća) o Levitskom zakoniku također se naziva Torat Kohanim ili Sifra, i on pojašnjava stihove, propituje ih i uči iz njih. Pogledajmo što su učenjaci naučili iz prvog stiha u Knjizi Levitskog zakonika:

"I On pozva (vajikra) Mošea, i G-spod mu progovori (vajedaber) iz šatora sastanka" – Ovime nas se uči da je glas bio "blokiran" i da ga se nije moglo čuti izvan šatora sastanka. Je li to moglo

biti zato što je [glas] bio tih? Stoga je napisano (Brojevi 7:89): "I on ču glas" – prepoznatljiv glas opisan u Svetom pismu (Psalmi 29:4-7): "Glas G-spodnji je silan; glas G-spodnji je slavan. Glas G-spodnji lomi libanonske cedre... Glas G-spodnji cijepa jezičke plamenova, itd." Zašto je onda (ako je glas tako golem) napisano "iz šatora sastanka"? Ovime nas se uči da je glas bio "blokiran" i da se nije širio van (granica) šatora sastanka. (Sifra, Diburrah D'Nedavah, 2)

Ovaj se midraš ukratko spominje u Rašijevom komentaru na ovaj stih: "[B-žanski] glas se širio i dopirao do Mošeovih ušiju, dok ga sav [ostali] Izrael nije čuo." Ako je tako, to je bio jedinstven i nevjerojatan fenomen. Nevjerojatno snažan glas čula je samo jedna osoba: Moše. Koje je bilo značenje toga?

Osnivač hasidskog pokreta, Rabi Yisrael "Ba'al Šem Tov" (Ukrajina 1700.-1760.) pisao je o tome s prodornom mudrošću. Rekao je da se moćni glas, glas B-žji, čuo u srcu svake osobe. Ne postoji nitko tko ne može čuti B-ga kako mu govori,

Svojim glasom koji dolazi kroz Toru, kroz povijest, kroz različite događaje, kroz stvarnost – čovjek čuje B-ga, ali njegova je odgovornost da sluša i prepozna taj glas. Moše je bio na tako visokoj razini da je mogao čuti B-žji glas kako mu daje zapovijedi Tore. Drugi koji nisu mogli prepoznati B-žji glas nisu ga mogli ni čuti.

Na nesreću, ovo je toliko relevantno za našu trenutnu situaciju. Suvremeni čovjek, naviknut na kontroliranje sila prirode, najednom se našao u situaciji koju ne može kontrolirati. Koronavirus je pustošio čovječanstvo, a mehanizmi podrške na koje smo navikli računati odjednom više nisu bili stabilni: podrška rutine, posla, financijska podrška, aktivnosti, znanost, državna tijela, potpora zajednice i podrška razonode. Svjetski poredak je toliko bio narušen da nas je sve naveo da si postavimo važno pitanje: Na koju se podršku možemo pouzdano osloniti?

Čitava Biblija, od prve do posljednje stranice, prenosi ovu poruku: B-g govori čovjeku. Poslušajte Ga! Svi prolazimo kroz izuzetno izazovno vrijeme, posebno oni koji se ne osjećaju dobro. Budimo oni koji su u stanju prepoznati B-žji glas kroz događaje oko nas. Budimo oni koji će naučiti pouke kojima nas se podučava. Budimo oni koji shvaćaju da koronavirus nije samo prirodna pojava, već poziv na obnovu i napredak.

Želim svima – Židovskom narodu i cijelom čovječanstvu – puno zdravlja!■

Rabbi Mordechai Kamenetzky:

Neseblična žrtva

Sljedećih nekoliko paraša nas podučavaju zakonima o žrtvama. Razumijevanje njihova značenja i simboličke još je teže od poznavanja suštine njihovih složenih zakona i pojedinosti. Očito je da je propise koji se ne primjenjuju od uništenja Bet Hamikdaša prije gotovo 2000 godina teško razumjeti. Prinosi životinja, mješavine brašna i ulja, ptica i začina na žrtveniku gotovo su neprihvatljive za psihi mislioca dvadesetog stoljeća.

Zapravo, svake godine dolaze mi reakcije na ove paraše od istaknutih sekularnih ljudi iz poslovnog svijeta koji propituju svrhu žrtvovanja. Homiletički telefaksi i internetska tumačenja Tore nisu forum za izlaganje ovih misterija. Napisani su svesci knjiga od strane najvećih judaističkih mislilaca kako bi se racionalizirala uzvišenost direktiva Svemogućeg umovima smrtnika.

Ipak, unatoč našoj nemogućnosti da to u potpunosti shvatimo, mi svejedno moramo razumjeti da oporoštenje grijeha nije bilo potpuno bez prinošenja nečeg tjelesnog Hašemu, putem Njegovih *kohanim* (svećenika), umjesto smrtnika koji je trebao biti uzet umjesto toga.

Uvodne riječi Knjige VaJikra, Toras Kohanim, su Mošeov nalog narodu: "Kada Adam – čovjek – između vas donese prinos Hašemu" (Levitski zakonik 1:2). Tora zatim nastavlja s načinima, vremenima, mjestima i osobama uključenim u složenu prirodu *korbanot* (žrtava). Uvodni stih prima jednaku pozornost kao i naredni zamršeni detalji. Komentari se nadovezuju na svaki slog.

"Kada Adam između vas donese prinos Hašemu." U ovom stihu riječ koja se koristi za čovjeka nije uobičajeno korištena riječ *iš*, već *adam* – nedvojbeno aluzija na ono samotno, usamljeno biće koje je jednom prebivalo u Edenskom vrtu. Riječi "između vas" također nameću pitanje. Nije li svaki pojedinac "jedan od vas"? Zašto Tora ne započinje svoje uvodne riječi s "kada netko prinosi žrtvu"? Zašto Adam? Zašto "između vas"?

Rabiner je propovijedao pred prepunim auditorijem. Ozračje je bilo tmurno i napeto dok je izlagao o težini grijeha. Pozivao je okupljene da se pokaju – da učine *tešuvu* – i da se vrate vjeri i zakonima svog Stvoritelja. Zatim je dodao konačni argument. Oklijevao je upotrijebiti snagu tih riječi, ali znao je da će one potaknuti njegovu publiku.

"Zna li svatko u ovoj zajednici što će mu se dogoditi?", upitao je. "Svatko u ovoj zajednici će umrijeti!"

Sve u publici obuzeo je užasan strah. Težina trenutka ogledala se u dubokim borama koje su se iznenada pojavile na njihovim licima.

Osim jednog starijeg gospodina koji je sjedio u drugom redu točno ispred rabinera. Na licu mu je bio širok osmijeh. Zapravo, hihotao se. Rabiner je bio iznenađen. Možda starac nije shvatio poantu. Još glasnijim tonom rabiner je preklinjao: "Vrijeme je da se pokajete!" Zatim je dodao, ovaj put s još većim žarom: "Jeste li me čuli? Svatko u ovoj zajednici će umrijeti!"

Čovjekov je razvukao osmijeh još šire. Činilo se da je ravnodušan pre-

ma izrazima lica ostalih koji su slušali – rabinerove riječi jednostavno na njega nisu ostavljale nikakav učinak.

Rabiner je pogledao ravno u njega i gorljivo ga upitao: "Što je s vama? Zar ne shvaćate da će svatko u ovoj zajednici umrijeti?"

Starac je uzvratio pogled, s osmijehom širim nego ikad. "He-he!", hihotao je. "Sve je u redu, rabi, ja nisam iz ove zajednice!"

Tora nam otkriva tajnu žrtava mnogo prije nego što detaljno iznese stvarni prinos. Kada Adam bude žrtvovao između vas: Nitko nije otok i nema pojedinaca. Svaka žrtva dolazi "od vas". Suprotstavljanje kontrastnih riječi – Adam – jedinstveno stvorenje od kojeg je poteklo čovječanstvo – i riječi *mi-hem* – od vas – silno mnoštvo ljudi koji čine *Klal Jisrael* – neraskidivo je povezano. Svaki čin odražava zajednicu i istovremeno je oblikuje.

Svatko, svaki čin, bio to čin dobročinstva, milosrđa ili žrtve, utječe na cijelu zajednicu. Tora daje uvod u zakone i detalje o pojedincu koji prinosi na žrtveniku Svemogućeg riječima – Adam između vas. Nijedan Adam ne nastaje iz ništavila. Nijedan čin se ne vrši u osami. Jer Adami današnjice ne žive kao jedini stanovnici praznog Edenskog vrta. Oni su nedvojbeno dio šire zajednice, i sve što čine proizlazi i djeluje na one, koji su unutar vaše zajednice.

Gut šabes ■

Rabbi M. Kamenetzky je dekan Ješive South Shore.

Rabbi Lord Jonathan Sacks:

Integritet u Javnom životu

Tema parše Vajikra su žrtve i, iako se ti zakoni ne mogu izvršavati već gotovo 2000 godina otkako je Hram razoren, moralni principi koje oni predstavljaju još uvijek predstavljaju izazov.

Jedan niz žrtava, detaljno opisan u ovoj parši, zahtijeva posebnu pozornost: *hatat*, žrtve za grijeh. Razmatraju se četiri različita slučaja: pomazani svećenik (Veliki svećenik), skupština (Sanhedrin ili vrhovni sud), vladar (kralj), i običan pojedinac. Kao što su njihove uloge u društvu bile različite, tako je različit bio i oblik njihovog očišćenja.

Žrtva za grijeh prinosila se samo za glavne grijehove, one koji su za sobom povlačili kaznu *kareta*, 'odsijecanja', i samo ako su ti grijesi bili počinjeni nenamjerno ili nesvjesno (*be-šogeg*). To se moglo dogoditi na jedan od dva načina, ili (a) zato što određena osoba nije poznavala zakon (primjerice, da je kuhanje zabranjeno na šabat), ili (b) zato što joj nije bila poznata neka činjenica (primjerice, da je danas šabat).

Nenamjerni grijesi stoje između namjernih grijeha (kada si znao da je ono što si učinio bilo krivo) i prisilnog djelovanja (onog u kojem uopće nisi djelovao slobodno: to je bilo refleksno djelovanje, ili ti je netko uperio pištolj u glavu). Namjerni grijesi ne mogu se očistiti žrtvom. Prisilno djelovanje ne zahtijeva očišćenje. Tako je žrtva za grijeh ograničena na širok raspon slučajeva kada smo učinili pogrešnu stvar, ali nismo znali da je ono što činimo pogrešno.

Pitanje je očigledno: Zašto nena-

mjerni grijesi uopće zahtijevaju očišćenje? Kakva krivica je tu uključena? Grešnik nije namjeravao sagraješiti. Nedostaje neophodna namjera (*mens rea*). Da je prijestupnik znao činjenicu i zakon na vrijeme, on ne bi učinio ono što je učinio. Zašto on onda mora proći cijeli taj proces očišćenja? Na to su komentatori dali razne odgovore.

Hatat predstavlja ideju koja je poznata u zakonu, ali neobično nepoznata u zapadnjačkoj etici - naša djela mijenjaju svijet.

R. Samson Raphael Hirsch i R. David Zvi Hoffman daju najjednostavniji odgovor. Neupućenost – kad je riječ o činjenicama ili zakonu – je oblik nemara. Trebali bismo poznavati zakon, osobito u najozbiljnijim slučajevima. Trebali bismo također vježbati budnost i obazrivost: trebali bismo znati što radimo. To je temeljna dužnost, osobito u vezi s najozbiljnijim područjima ponašanja.

Abarbanel kaže da je žrtva za grijeh manje kazna za ono što je počinjeno, a više upozorenje protiv grijeha u budućnosti. Prinošenje žrtve, koje zahtijeva znatan trud i trošak, bilo je živi podsjetnik pojedincu da ubuduće bude oprezniji.

Nahmanides sugerira da se žrtva za grijeh nije prinosila zbog onoga što je dovelo do tog čina, već zbog onoga što je iz njega uslijedilo. Grijeh, čak i bez namjere, onečišćuje.

'Razlog za prinošenje žrtve onoga tko je sagraješio jest to da svi grijesi (čak i ako su počinjeni nenamjerno) stvaraju 'mrlju' na duši i manu u njoj, a duša je jedino vrijedna da bude primljena od Stvoritelja kada je čista od svakog grijeha.'

Pokojni Lubavitcher Rebe, slijedeći tradiciju midraša, ponudio je četvrto tumačenje. Čak i nesvjesni grijesi svjedoče o tome da je nešto pogrešno sa osobom koja je sagraješila. Loše stvari ne dolaze kroz dobre ljude. Mudraci kažu da B-g čak ni životinjama pravednika ne dozvoljava da učine nešto krivo; koliko li On onda više štiti same pravednike od grešaka i nesreća (vidi Jevamot 99b; Ketubot 28b). Stoga mora postojati nešto pogrešno u pojedincu kod kojeg se dogodio pristup.

Taj pogled – karakterističan za pripadnike habada, sa svojim naglaskom na psihologiju religioznog života – dijeli više od samo usputne sličnosti sa Freudovom analizom nesvjesnoga. Riječi ili djela koja izgledaju nenamjerna, često otkrivaju nesvjesne želje ili motive. Doista, u takvim trenucima često možemo mnogo bolje zaviriti u nesvjesno, nego onda kada osoba djeluje s punim znanjem i promišljeno. Nesvjesni grijesi ukazuju na nešto pogrešno u duši grešnika. Upravo za očišćenje takvih grešaka koje mogu ležati ispod praga svijesti, potreban je *hatat*.

Koje god tumačenje da slijedimo, *hatat* predstavlja ideju koja je poznata u zakonu, ali neobično nepoznata u zapadnjačkoj etici. Naša djela

(nastavak s 16. stranice) **Rabbi Lord Jonathan Sacks: Integrirani u javnom životu**

mijenjaju svijet.

Pod utjecajem filozofije Immanuela Kanta, počeli smo misliti da je, kada je moral u pitanju, jedino važna volja, namjera. Ako je namjera čestita, tada smo mi čestiti, neovisno o tome što zapravo činimo. Nas se sudi prema našim namjerama, a ne prema našim djelima. Judaizam prepoznaje razliku između dobre i loše namjere. Zato svjesni i namjerni grijesi ne mogu biti očišćeni žrtvama, dok nenamjerni mogu.

Pa ipak, sama činjenica da nenamjerni grijesi zahtijevaju očišćenje kaže nam da se ne možemo ograditi od svojih djela i reći: 'Nisam to mislio učiniti.' Pogreška je počinjena – i mi smo ti koji smo ju počinili. Stoga moramo učiniti djelo koje signalizira naše pokajanje. Ne možemo samo nastaviti dalje kao da taj čin nije imao veze s nama.

Prije mnogo godina, jedan sekularni židovski pisac me upitao: 'Nije

li judaizam pun krivnje?' Ja sam na to odgovorio, 'Jest, ali je također i pun oproštenja.' Cijeli sistem prinosjenja žrtava za grijeh postoji zbog oproštenja. Međutim, judaizam deklarira ozbiljnu moralnu tvrdnju kada odbija odvojiti ljudsko biće na dva entiteta – tijelo i dušu, djelo i namjeru, objektivno i subjektivno, svijet 'tamo vani' i svijet 'ovdje unutra'. Kant je učinio upravo to. Sve što je moralno bitno, tvrdio je on, jest ono što se događa 'ovdje unutra', u duši.

Je li potpuno slučajno da je kultura na koju je u najvećoj mjeri utjecala Kantova filozofija, ujedno i kultura koja je dala uzlet holokaustu? Ne mislim – ne daj B-že – da je mudrac iz Königsberga na bilo koji način odgovoran za tu tragediju. Ipak, ostaje činjenica da mnogi dobri i pristojni ljudi nisu učinili ništa kako bi protestirali protiv najvećeg zločina počinjenog protiv čovječanstva koji

se tada odvijao. Mnogi od njih sigurno su mislili da se to njih ne tiče. Ako sami nisu gajili nikakvo posebno neprijateljstvo prema Židovima, zašto bi se osjećali krivima? Pa ipak, rezultat njihovog djelovanja ili izostanka njihovog djelovanja imao je stvarne posljedice u fizičkom svijetu. Kultura koja moral ograničava na um je kultura kojoj nedostaje adekvatne obrane protiv štetnog ponašanja.

Žrtva za grijeh podsjeća nas da zlo koje činimo, ili koje dopustimo da se dogodi, čak i ako ga nismo namjeravali učiniti, još uvijek zahtijeva očišćenje. Iako je to nepopularno, moral koji govori o djelima, a ne samo o namjerama – o tome što se događa kroz nas čak i ako to nismo namjeravali učiniti – mnogo je bolji, mnogo bliži stvarnosti ljudske situacije, od onoga koji govori isključivo o namjerama. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Teške stvari

Prije nekog vremena u Sjedinjenim sam Državama stajao u dugačkom redu pred aerodromskim šalterom. Sve se skupa poprilično otešlo jer je jedna mlada žena imala velikih poteškoća budući da joj je kofer bio prekomjerne težine. Zrakoplovne kompanije su vrlo stroge po pitanju ograničenja težine prtljage, pogotovo zato što se naplata za prtljagu i dodatna naplata za prekomjernu težinu prtljage pokazala vrlo unosnom i profitabilnom.

U svakom slučaju, kofer koji je predavala očito je imao 2-3 kilograma viška težine. Kako bi izbjegla dodatnu naplatu, počela je pred mnoštvom pretjerano znatiželjnih ljudi raspakirati svoj kofer. Neka-ko je morala naći mjesta za neke od svojih stvari u svojoj ručnoj prtljazi ili na sebi. Bilo mi je jako žao te mlade žene, jer to što joj se događalo zapravo je bilo javno poniženje.

Na kraju je na sebi imala dvije jakne i kaput u zgradi zračne luke gdje je temperatura bila najmanje 22° C. Naravno, tu imamo pouku da treba razmišljati unaprijed i mudro

se spakirati prije dolaska u zračnu luku i prijave na šalteru. Ali to nije način na koji ljudi uobičajeno funkcioniraju. Svi smo mi uvjereni, bez

B-g komunicira sa svojim stvorenjima na redovnoj i višedimenzionalnoj ravni

obzira na to koliko smo puta bili opomenuti zbog prekomjerne težine prtljage, svi nekako smatramo da nam tih nekoliko dodatnih kilograma, od kojih nam većina zapravo i ne treba na našem putovanju ali mislimo da ne možemo bez njih, neće uzrokovati teškoće. Zrakoplovne tvrtke, naravno, uživaju u naplati posebnih naknada za dodatnu težinu i stoga će biti vrlo precizne u vaganju prtljage. I to je slijepa ulica u ljudskoj prirodi koju se redovito može vidjeti na bilo kojem šalteru za prijavu u bilo kojoj zračnoj luci na svijetu.

Tijekom proteklog stoljeća i pol, židovski se narod, pojedinačno i

kao cjelina, polako ali sigurno počeo vraćati u zemlju Izrael. Kao i svi putnici, ovi su Židovi došli sa svojom prtljagom u kojoj je bilo stvari koje su bile potpuno nepotrebne i bez ikakve važnosti za njihovu novu situaciju u uskrslj židovskoj domovini i nacionalnoj državi.

I baš kao što je to slučaj na šalterima aviokompanija, tako postoji i cijena koju treba platiti za prekomjernu nacionalnu i osobnu prtljagu židovskog naroda koji se vraća u zemlju Izrael. Sve poteškoće, nesuglasice, načine razmišljanja i iskrivljene slike o životu koje nam je nanijelo tisućljetno izgnanstvo bili su zapakirani u našu prtljagu i doneseni ovdje u ovu čudesnu židovsku državu u nastajanju.

I ovdje smo počeli raspakirati našu prtljagu pred očima čitavog svijeta. Neki od tih suvišnih, nepotrebnih i u mnogo slučajeva neželjenih predmeta iz tog viška prtljage na sreću su odbačeni. No, većina toga jednostavno je prepakirana, kao što je to učinila ona jadna mlada žena koja je nosila dvije jakne i ogrtač,

(nastavak s 20. stranice) **Rabbi Borel Wein: Teške stvari**

marširajući kroz ionako toplu zračnu luku.

Gorke etničke podjele još uvijek postoje ovdje u našoj prekrasnoj maloj zemlji. Stare diskriminacije i podjele koje su obilježile židovski život i društvo u Istočnoj Europi nisu u potpunosti nestale. Trenutna fragmentacija izraelskog društva, predstavljena mnoštvom političkih stranaka koje se natječu za mandat, samo je ponavljanje židovskih izbora koji su se održavali u istočnoj Europi prije gotovo dva stoljeća.

U egzilu je svima u židovskom svijetu bilo vrlo lako udarati u svoj vlastiti bubanj. Nije postojala ujedinjena židovska zajednica koju su priznavale vlasti koje su kontrolirale život i društvo naših predaka. Carevi, Kaiseri i imperatori Europe gledali su židovski narod kao monolitan i sposoban za asimilaciju u šire društvo.

Židovi su, međutim, sebe doživljavali kao pojedince, od kojih svatko ima pravo ne samo na svoje mišljenje, već i na vlastiti način ponašanja i razmišljanja. Ideja da se mora stvoriti jedan nacionalni način razmišljanja i da se od nas traži da imamo osjećaj odgovornosti za cjelinu, a ne samo za pojedinca, nije postojao, a ne postoji ni u današnjem židovskom životu u dijaspori.

Međutim, ako želi biti uspješna, nacionalna država si ne može priuštiti da nema takav nacionalni način razmišljanja. To zahtijeva da naše kofere pametno pakiramo, s jednim okom na onoj strašnoj vagi koja će odmjeriti hoćemo li ih morati još jednom raspakirati.

Tihi poziv

Uvodne riječi ove treće knjige Tore ističu nam jednu važnu ideju. A ona je da B-g, nazovimo to tako, poziva ljude na službu, funkciju i djelovanje. Moše je od B-ga pozvan da postavi službe u Hramu. On je ovaj zadatak smatrao svojom osobnom odgovornošću.

Ta ideja da B-g redovito poziva ljude da izvrše Nebesku volju iskazana je u mnogim primjerima u Bibliji i tradicionalnoj rabinskoj literaturi. Ona čak svoj odjek nalazi i u nežidovskom svijetu gdje je dugo vremena stupanje u svećenstvo kao profesiju bilo opisivano kao poziv.

Sve se to temelji na ideji da B-g komunicira sa svojim stvorenjima na redovnoj i višedimenzionalnoj osnovi. Rabini su nas učili da G-spod ima mnogo glasnika i mnogo sredstava kojima dostavlja te poruke. Ne treba misliti da je to slučajno ili nasumično.

Stoga je ovdje upotrijebljena riječ *vajikra*, a ne riječi *vajikar* koja bi sugerirala mnogo neizvjesniju i slučajniju situaciju. Tako izgleda da B-g poziva ljude redovito i sa božanskim ciljem. Pitanje je jesu li ljudi podešeni tako da čuju poziv i postupe prema njemu.

Jedan od najvećih izazova života je učiniti pravu stvar u pravo vrijeme. To vrijedi kako za osobni život tako i za poduzeća, ali i za nacionalne i vjerske stvari. Biti u stanju čuti nebeski glas koji nas potiče i poziva ključ je kako učiniti ispravnu stvar u pravo vrijeme.

B-g nas poziva tihim jedva čujnim glasom kao što je bilo rečeno proroku Iliji kada je očekivao da će glas čuti u moćnom vjetru ili zastrašujućem potresu ili čudovišnoj oluji. Umjesto toga, taj glas se ne registriira u našim ušima, već u unutrašnjosti našeg uma i srca. Opisujući B-žji poziv moćnom junaku Izraela, Šimšonu, glasovi se opisuju kao da počinju u njemu udarati silinom bata u zvonu.

Kada je prorok Izaija pozvan da služi, on čuje glas koji objavljuje: "Koga da pošaljem i tko će za nas ići?" Ta su pitanja vječna i ponavljaju se u svakom naraštaju i svim okolnostima. Taj tihi blagi glas ono je što se čuje i što odzvanja u našem umu te bocka našu savjest. Na taj način osjetimo da nas G-spod poziva i dopušta nam da postanemo Njegov izabrani partner u procesu stvaranja i evoluciji civilizacije.

Postoje periodi u životu kada se čovjek mora snažno naprezati da bi čuo taj glas. Postoje i druga vremena, kako u našem osobnom tako i životu nas kao naroda, kada je taj poziv očigledan i jasno se čuje. No, odgovor na taj poziv uvijek je prepušten ljudskim bićima, pojedinačno i zajednički. Svakako, u naše vrijeme, s ponovnim rođenjem židovskog naroda na toliko čudesnih i neočekivanih načina, taj poziv poput bata zvona udara u nama i vodi nas prema ispunjenju naše misije kao naroda.

Šabat šalom ■

Rabbi Yissocher Frand:

Unišťavanje povjerenja je izdaja protiv Hašema

Pasuk u Parašat Vajkra kaže: "Ako čovjek sagriješi i poćini izdaju protiv Hašema lažući svom drugu u vezi s obećanjem, zajmom ili krađom; ili varajući svoga druga..." (Vajkra 5:21) Ovaj pasuk govori o situaciji u kojoj čovjek daje svom prijatelju nešto na čuvanje. On kaže: "Slušaj, idem iz grada i imam neke dragocjenosti koje ne želim ostaviti u svojoj praznoj kući. Možeš li molim te pričuvati nakit moje žene dok nas nema?"

Susjed pristane pričuvati nakit za svog prijatelja. Kada se prijatelj vrati s odmora i zatraži natrag nakit svoje žene, susjed odgovori: "Kakav nakit?" On potpuno poriče da je ikada primio polog na čuvanje! To je tema prvog slućaja u ovom pasuku: Čovjek sagriješi i poćini izdaju protiv Hašema u vezi s obećanjem (*pidkadon*).

Međutim, postoji jedan sasvim osnovni problem s formulacijom ovog pasuka. Tora to opisuje kao "izdaju protiv Hašema". U dihotomiji kategorija *micvot* "Griješ između čovjeka i B-ga" i "Griješ između čovjeka i njegovog blišnjeg", pretpostavili bismo da ovaj čin izdaje spada u potonju kategoriju. Ipak, pasuk ga definira kao "izdaju protiv Hašema". Što Hašem ima s tim? Zašto se takav čin naziva "Me'ila b'Hašem"?

Ovo pitanje postavlja Rabbi Akiva u Toras Kohanim, koju Raši ovdje citira. Raši objašnjava: Kada netko nekome daje zajam, on obićno poziva svjedoke za predaju novca ili sastavlja dokument koji svjedoci potpisuju, potvrđujući zajam. U svakoj poslovnoj transakciji postoji ugovor ili dokument koji potvrđuje detalje

transakcije. Stoga, ako netko posudi novac nekome, a zajmoprimac kasnije porekne da mu je ikada dan novac, zajmodavac će izvaditi "priznanicu o dugu" i zajmoprimac to neće moći poreći. U takvim slučajevima, tuženik koji poriče dug osporavat će *eidim* (svjedoke) koji su svjedoćili transakciji ili potpisali dokument.

Međutim, nastavlja Raši, kada nekoga zamolim da mi učini uslugu i pričuva moju dragocjenost, činim to diskretno – dopuštajući samo "Trećoj strani između njih" (tj. – Hašemu) da zna za ovaj privatni dogovor. Kada netko pristupi svom susjedu tražeći od njega uslugu da pričuva nakit njegove žene, on ne do-

Jedini način na koji ovaj svijet može postojati je ako postoji koncept povjerenja

vodi dva svjedoka da svjedoće prijenosu tih stvari. To ne ide tako! Ti ga zamoliš da ti učini tu uslugu jer mu vjeruješ. Nikakav *štar* ili *eidim* ne dolaze u obzir. Jedini sudionik koji je svjedok toga je *Ribono šel Olam*! Prema tome, kada čuvar zanijeće polog, u takvoj situaciji, on proturjeći "Trećoj strani među njima" i stoga izigrava "povjerenje prema Hašemu (*u'ma'al ma'al b'Hašem*)".

Postoje dvije Mišnjajot u Pirkei Avot koje poćinju rijećima "Na tri ma stvarim stoji svijet". Poznatija od te dvije (Avot 1:2) završava rijećima "*al haTora, v'al ha'Avoda, v'al Gemilus Hasadim*". Druga Mišna na-

lazi se kasnije u istom poglavlju (Avot 1:18). Ona završava rijećima "*al ha'Din, v'al ha'Emes, v'al haŠalom*" (na Pravdi, Istini i Miru). *Ribono šel Olam* je stvorio ovaj svijet, i jedini način na koji ovaj svijet može postojati je ako postoji koncept POVJERENJA. Mora postojati koncept ISTINE. *Hazal* kažu da je Pećat Svetoga, neka je blagoslovljen, ISTINA. On zna da svijet ne može postojati ako nema povjerenja među ljudima. Tako funkcionira društvo. Nemoćuće je svaku transakciju u životu dokumentirati sa svjedocima, upozorenjima i ugovorima. Mora postojati povjerenje među ljudima.

Dakle, kada netko da svom prijatelju nešto na čuvanje – kada netko da nakit svoje žene svom susjedu kada ide na odmor – to je zato što mu "vjerujem". Ljudska bića moraju imati povjerenja u svog blišnjeg, tako da mogu vjerovati da nije bezočni lažljivac i lupež. Netko tko se okrene i kaže svom prijatelju: "Ne znam o ćemu govoriš. Nikada mi nisi dao nikakav nakit", uništava *emes* u svijetu. On slabi koncept povjerenja na kojem je svijet zasnovan.

Prije nekoliko godina, išao sam na vjenćanje ovdje u Baltimoreu i kasnio sam. Bio sam na Reisterstown Roadu, pogledao sam u retrovizor i zatim promijenio traku. U mrtvom kutu mi se nalazio jedan automobil i udario sam ga. Udario sam u stražnji kotać ovog skupog SUV-a. Zaustavili smo se na oblićnjoj benzinskoj pumpi. Nisam želio ići preko svoje osiguravajuće kuće jer sam već imao jedan incident i nisam želio da mi premije drastićno porastu. Rekao sam tom vozaću: "Ja ću to

(nastavak s 22. stranice) **Rabbi Vissocher Frand: Uništavanje povjerenja je izdaja protiv Hašema**

platiti." On ga je odvezao u ovlaštenu servis i procijenjena popravka iznosila je 5000 dolara.

Rekao sam: "Učinite mi uslugu, otiđite u autolimarsku radionicu." Dao sam mu ime radionice koju sam koristio. Dao sam mu riječ da oni kvalitetno rade. Uvjerio sam ga da mu neće naplatiti 5000 dolara. Na kraju su mu naplatili 3000 dolara. Čovjek mi je pokazao račun, a ja sam mu poslao ček. On mi je uzvratio porukom: "Vratili ste mi vjeru u ljude." Obično, kada se sudarite s nekim i nema svjedoka, ljudi počinju tvrditi: "Nisam ja kriv..."

Znamo kakvi su ljudi. Toliko je slučajeva kada ljudi pokušavaju prevariti jedni druge! Ovdje ne tvrdim nikakav veliki *cidkus*. To bi bio strašan *hilul Hašem* s moje strane da u ovoj situaciji nisam postupio s potpunim poštenjem. Ali ovdje je bio čovjek koji je vidio nekoga tko je priznao da je prouzročio štetu kada je nesreći svjedočila samo "Treća strana među njima". Rekao je da mu je to vratilo vjeru u ljudskost!

Druga prometna nesreća koja mi se dogodila te godine dogodila se dok sam vozio po Route 29. Zaustavio sam se na semaforu. CD mi je pao na pod i sagnuo sam se da ga podignem. Noga mi je sklznula s kočnice i odsklizao sam se u automobil ispred sebe, koji je također stajao na semaforu. Vozio sam 0 kilometara na sat! Jedina šteta bila je što su dva vijka moje registarske pločice ostavila udubljenja na braniku njegovog automobila.

Kao rezultat ovog sudara, odveo je svoju ženu u bolnicu na magnetsku rezonancu. Samo je magnetska rezonanca koštala 1500 dolara. Ona

je iskočila iz automobila tvrdeći da ima "trajnu ozljedu vrata"! Zašto ljudi ne mogu biti *menšer*? Takvi postupci razaraju harmoniju u društvu!

To je ono što Raši misli pod "*U'ma'al ma'al B'Hašem*." (Postupio je izdajnički protiv Hašema.) On uništava stup povjerenja u iskrenost i poštenje svog bližnjeg, na kojem je Hašem sagrađio svijet.

Postoji pasuk u *Sefer Melahim Alef* (1 Kraljevima 2:5), u kojem umirući Dovid haMeleh upućuje svog sina Šlomoa da se pobrine za razne pojedince: "Nadalje, znaš što mi je učinio Joav, sin Cerujin, i što je učinio dvojici vojskovođa *Klal Jisraela* – Avneru, sinu Nerovu, i Amasi, sinu Jeserovu – koje je ubio, prolijevajući krv zbog rata u mirnodopsko vrijeme (*va'jasem demei milhama b'shalom*)."

Dovid haMeleh se ne žali samo na to što je Joav ubio Avnera i Amasu. To ne bi bilo dovoljno loše. Prvenstveni Joavov zločin bio je što je "prolio ratnu krv u mirnodopsko vrijeme". Raši objašnjava ovaj izraz:

Oni su mu vjerovali. Smatrali su da su u dobrim odnosima s njim i nisu se čuvali niti štitili od njegovih napada.

Kako ih je Joav ubio? Nije im prišao i izazvao ih na dvoboj. Niti je čak ni izvadio svoj mač i rekao: "Ubit ću vas." Oba događaja u Tanahu bila su situacije u kojima je on stekao njihovo povjerenje. Prišao je Avneru i počeo razgovarati s njim. Kada mu se približio, izvukao je mač i ubo ga u peto rebro. Amasu je povukao za bradu kao da će ga poljubiti, a zatim ga je ubo. Grijeh nije bio tek oduzimanje života. Grijeh je bio prolijevanje ratne krvi u vrijeme mira. Avner se ponašao kao da mu se može vjerovati. Pretvarao se da će ga poljubiti i u tom ga je pokretu ubo!

Ako ljudi ne mogu vjerovati jedni drugima, društvo će se raspasti. To je značenje našeg pasuka – ako netko porekne da je primio nešto na čuvanje, izigrao je povjerenje u Svemogućeg (*u'ma'al ma'al b'Hašem*)! ■

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Ljudska sloboda je u izboru

Ovog tjedna započinjemo s knjigom Vajakra.

To je treća knjiga Tore i primarno se bavi onim što se učestalo prevodi kao 'žrtve' ili 'prinosi'.

Prethodnih godina sam mnogo govorio o konceptu žrtava, tako da ću to ove godine staviti po strani.

Poanta Pesaha je u slobodi tako da je to ono o čemu ću govoriti sljedeća tri tjedna. Najprije mi dozvolite da kažem što sloboda nije.

Sloboda nije činiti štogod želim, kadgod želim. To bi samo značilo biti ljudska životinja. Životinje jedu kad su gladne, spavaju kad su umorne, napadaju kad su ljute. Ne bih to čak ni nazvao 'slobodom' jer su njihovi 'izbori' rezultat instinkta, a ne unutarnje osobne i individualne odluke. Stavite bilo koja četiri psa u sobu sa jednim komadom mesa i oni će se boriti za njega. U istim okolnostima, ljudi imaju i druge mogućnosti izbora osim borbe. Oni se doduše mogu i potući, ali razlika između izbora i instinkta je u procesu, a ne u rezultatu. Životinje su prisiljene slijediti potrebu koja ih prevlada u određenom trenutku. Ljudska bića imaju druge mogućnosti.

Tako, ako braneći 'slobodu' u našem društvu, branimo 'pravo' ljudi da rade štogod žele, kadgod

žele, tada ne branimo pravo ljudske slobode, već branimo pravo ljudi da budu životinje. Ne iznosim mišljenje treba li ili ne treba to braniti, već

**U osnovi, sloboda znači
da možemo izabrati
između onoga što
osjećamo da je za nas
istinsko i iskreno,
i onoga što je samo
uskogrudna, mada
privlačna, perspektiva.**

jednostavno kažem što time radimo.

Sloboda je, iz židovske perspektive – perspektive koja za mene ima puno smisla – nešto mnogo drugačije. To je nešto što društvo ne može obraniti. Ona ne treba biti naložena

ili osigurana. Sloboda je jednostavno pravo koje čovjek stječe rođenjem – nitko ju ne može oduzeti nekome drugome, koliko god pokušavao.

Sloboda je, jednostavno rečeno, sposobnost izbora, izbora između različitih mogućnosti, izbora između različitih smjerova sa vrlo različitim ishodima. Mi ljudska bića, za razliku od životinja, imamo sposobnost razmotriti ishode i sukladno tome napraviti svoj izbor. Mi možemo razmotriti različite osjećaje koji nas usmjeravaju u različitim smjerovima. I, ključno, mi imamo sposobnost razlikovati univerzalne istine od naših osobnih predrasuda. U osnovi, sloboda znači da možemo izabrati između onoga što osjećamo da je za nas istinsko i iskreno, i onoga što je samo uskogrudna, iako privlačna, perspektiva.

U osnovi, to je sloboda prema kojoj nas Pesah upućuje. To je sloboda u kojoj mi Židovi sudjelujemo. To je sloboda koju mi obznanjujemo i sloboda za koju se osjećamo zahvalnima.

To je samo njena definicija. Sljedećeg tjedna govorit ću o tome zašto je sloboda toliko duboko relevantna.

Šabat šalom.■

Prevela Anja Grabar

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Nastavak vršenja osobne inventure ...

"Kohen će mu pribaviti pomirenje pred B-gom, i bit će mu oprošteno za bilo što od svega onoga što bi mogao učiniti da poćini krivnju" (5,26)

Vidjelac iz Lublina prokomentirao je da nakon što ćovjek dobije oprostenje za odrećeni grijeh, otvara mu se mogućnost da otkrije da postoje i druge stvari koje je učinio koje su prouzročile krivnju.

Neprimjereno ponašanje slući kao prepreka našoj svijesti o prirodi naših postupaka. Kada nam je nešto oprošteno, podiće se barijera, i tada smo u stanju vidjeti da ima i drugih stvari koje smo učinili za koje je potrebno ispravljanje i pomirenje.

Zato je *tešuva* trajni proces. Što nam je više toga oprošteno, to osjetljiviji postajemo na naše postupke. Drugim rijećima, *tešuva* priziva *tešuvu*.

Prića pred Pesah

Jedna hasidska prića upućuje na to kako B-g uistinu skrbi za onoga koji je učinio sve što je bilo u njegovoj moći, no pouzdaje se u B-ga.

Bio je neki hasid koji je vodio malu pivnicu. S obzirom da je pivo *hamec*, on je prakticirao prodaju pivnice nežidovu prije Pesaha, a onda bi je ponovo otkupio nakon blagdana, kako tijekom Pesaha u svom vlasništvu ne bi imao bilo kakav *hamec*. Obićno bi vrijeme blagdana Pesaha provodio u posjeti kod ženi-

ne rodbine, daleko od svog rodnog grada.

Jedne godine, jedan je sumještan, koji je bio neprijateljski nastrojen prema Židovima, a poznaćao je tu praksu Židova, skovao zavjeru protiv ovog *hasida*. Proširio je glas da nitko, pod nikakvim uvjetima, ne smije sklopiti transakciju s tim Židovom i kupiti njegovu pivovaru za Pesah. Jutro prije Pesaha *hasid* je bio

Tešuva je trajan proces.

**Što nam je
više toga oprošteno,
to osjetljiviji postajemo
za naše postupke**

šokiran kad je otkrio da nitko od njegovih uobićajenih kontakata nećeli sklopiti ugovor s njime, te mu je ostala ogromna kolićina piva koje se nije mogao riješiti prije Pesaha.

Hasidu nije preostalo ništa drugo nego da se odrekne vlasništva nad tim pivom, napusti pivovaru i proćlasi je za *hefker*, bez vlasnika i stoga je svatko moće legalno prisvojiti.. U skladu sa židovskim zakonom, ostavio je vrata pivovare širom otvore-nima, te sa svojom obitelji otputo-vao za Pesah, svjestan da se odre-kao malog bogatstva, jer će se stano-vnici tog mjesta sigurno poslućiti svim njegovim zalihama u tih tje-dan dana koliko ga neće biti.

Kada se nakon Pesaha vratio, pred njega su istupili stanovnici tog mje-sta i rekli mu: "Ako si se iskreno od-rekao vlasništva nad svojom pivov-arom, zašto si postavio one zastra-šujuće pse da ćuvaju ulaze? Hasid je ostao zgranut, ne shvaćajući o ćemu oni to govore, no svi su mještani po-tvrdili priću kako su neki opasni psi ćuvali sve ulaze u pivovaru.

Hasid se posavjetovao sa svojim Rebeom, te ga upitao smije li preu-zeti vlasništvo nad zalihama, budu-ći da je to *hamec* koji je bio ostao pre-ko Pesaha. Rebe je odgovorio: "Ovaj *hamec* nije bio tvoj tijekom Pesaha, jer si ga iskreno i svim srcem napus-tio i odrekao se vlasništva. Ako je B-g smatrao primjerenim da te na-gradi ćudom, to nema utjecaja na to što si ga ti proćlasio *hefkerom*. Sva-kako ti je dopušteno da ponovo uz-meš vlasništvo nad time."

Kada ćovjek ućini ono što treba ućiniti, s posvemašnjom iskrenošću te preća B-gu ono što je van njegove moći, B-g reagira.■

Rabbi David Goldwasser:

Mudri savjet

"Kada čovjek nenamjerno sagriješi..."
(Vajikra 4:2)

Talmud (Šabat 12b) govori o događaju u kojem je nenamjerno počinjen grijeh. Naši su učenjaci poučavali da se na šabat ne smije čitati uz svjetlost svijeće kako je ne bi slučajno podesio. Rabi Jišmael ben Eliša reče: Čitat ću i neću podešavati. Međutim, jednom je čitao i ipak je podesio fitilj. Tada reče: Koliko su velike riječi mudraca koji su rekli da se ne smije čitati uz svijeću, jer čak je i osoba poput mene podesila fitilj. Poslije je u svoju bilježnicu zapisao: Ja, Jišmael ben Eliša, čitao sam i podesio svijeću na šabat. Kada se Hram obnovi, donijet ću pretilu žrtvu za grijeh kao pomirenje za svoj grijeh.

Postavlja se pitanje: Što je rabi Jišmael ben Eliša mislio kada je rekao da će donijeti "pretilu žrtvu za grijeh"? Iako se mora prinijeti žrtva za grijeh zbog *hilul šabata* (oskvrnjivanja Šabata), Tora ne propisuje da žrtvena životinja mora biti debela ili mršava.

Chasam Sofer citira svog učitelja, rabina Nosona Adlera, koji kaže da

je rabi Jišmael ben Eliša zapravo prekršio dvije *averot* (prijestupa). Podesio je fitilj svijeće na šabat, što je zabrana iz Tore, i prekršio je rabinšku odredbu protiv čitanja uz svjetlost svijeće na šabat. Doista, mora se prinijeti žrtva za grijeh zbog prekršaja zabrane iz Tore, ali se ne prinosi žrtva za kršenje rabinške zabrane. Ipak, rabi Jišmael ben Eliša želio se iskupiti za svoj sekundarni prijestup. Stoga je odlučio prinijeti veliku životinju kako bi simbolično pokazao svoju želju za pomirenjem.

Gaon iz Vilne ističe korelaciju s izjavom rabina Jišmaela, "Kako su velike riječi učenjaka koji su rekli...", u Sanhedrinu (21b), gdje rabi Jichak pita zašto nisu otkriveni razlozi zapovijedi Tore. Kao odgovor, Talmud navodi dva primjera u kojima je takvo otkrivenje bilo kontraproduktivno. Tora kaže (Devarim 17:16): "Kralj sebi ne smije umnožavati konja da ne bi narod vratio u Egipat radi umnažanja konja." Šlomo HaMeleh (kralj Salomon) reče: "Umnožit ću mnogo konja, ali se neću vratiti." Kasnije doznajemo (Melahim I,

10:29): "Iz Egipta su dovozili bojna kola za šest stotina srebrnjaka i konje za stotinu i pedeset..."

Talmud nam govori (isto) da je Šlomo HaMeleh imao 40.000 velikih staja, a svaka je imala 4.000 boksova za konje.

**Rabi Jichak pita
zašto nisu otkriveni razlozi
zapovijedi Tore.
Kao odgovor, Talmud
navodi dva primjera
u kojima je takvo
otkrivenje bilo
kontraproduktivno**

Također kaže (Devarim 17:17): "Kralj sebi ne smije umnožavati žena da mu se srce ne bi odvrtilo." Šlomo HaMeleh reče: "Umnožit ću, ali se neću odvratiti," no kasnije doznajemo (Melahim I, 11:4): "...kad je Šlomo ostario, njegove su žene odvratile njegovo srce..." Talmud nam govori da je jedna od Šlomovih žena bila faraonova kći. Kada se oženio njome, kaže Jad Rama, kralj Šlomo

Rabbi YY Jacobson:

Biti vođa je sinonim za grijeh

Nemojte se plašiti napraviti pogreške

Čovjek koji želi voditi orkestar mora okrenuti leđa publici. – Max Lucado

Kada, a ne ako

Tjedni odjeljak Tore Vajikra (i veći dio knjige Vajikra, Levitski zakonik) govori o žrtvama, i premda ti zakoni nisu u uporabi gotovo 2000 godina od razaranja Hrama, moralna načela koja oni utjelovljuju i poruke koje sadrže značajne su i nadahnjujuće.

Tora u ovom odjeljku opisuje različite vrste žrtava za grijeh, koje su se prinosile u slučaju nenamjernog prijestupa (*šegaga*). Razmatraju se četiri različita slučaja: pomazani svećenik (veliki svećenik), zajednica (predstavljena Sanhedrinom ili vrhovnim sudom), knez (*Nasi*, Vođa, Kralj) i običan pojedinac. Budući da su njihove uloge u zajednici bile različite, takav je bio i oblik njihova pomirenja.

U svakoj od gore navedenih situacija, Tora postavlja mogućnost grijeha, uz jednu upečatljivu iznimku. U tri slučaja, zakon započinje hebrejskom riječju "im", "ako". Moguće je da veliki svećenik, zajednica ili pojedinac pogriješe.

ויקרא ד, ג. יג: אם הכהן המשיח יחטא.
ואם כל עדת ישראל ישגו.

Međutim, kada Tora opisuje moguću grijeh vođe (*Nasija*), tekst glasi:

ויקרא ד, כב: אשר נשיא יחטא...

"Kada vođa sagriješi..."

Ne ako, nego kada.

Konotacija se čini uznemirujućom. Kod Židova pojedinaca postoji mogućnost grijeha. Isto se može reći za

Velikog svećenika i Vrhovni sud. Međutim, kod vođa ne postoji mogućnost grijeha, već vjerojatnost grijeha. Pitanje nije ako, nego kada!

Ovako su Zohar na Vajikra i talijanski biblijski komentator iz 15. stoljeća, rabin Ovadja Seforno, razumjeli formulaciju ovog stiha:

אמנם דבר מצוי שיחטא...

Uostalom, sasvim je očekivano da će on sagriješiti.

Zašto takav pesimizam? Postoji nekoliko razloga za to. U zoru povijesti, Tora je ustanovila istinu koju je stoljećima kasnije glasovito sročio moralist iz devetnaestog stoljeća, lord John Emerich Edward Dalberg Acton: "Moć kvari, a apsolutna moć kvari apsolutno."

Ipak, ima tu još nešto. Zbog velikih rizika koje vođa mora preuzeti, prihvaćanje liderske uloge sa sobom nosi neizbježnost pogreške. "Vođa vodi narod tamo gdje žele ići; veliki vođa vodi narod tamo gdje oni možda ne žele ići, ali gdje nužno treba biti", kaže stara izreka. Biti vođa, nositi se s različitim ljudima, biti kreativan, inovativan i odlučan, donositi teške i srceparajuće odluke, jamči pogreške.

Vođa mora, na primjer, odlučiti hoće li poslati svoje vojnike u bitku ili ih ostaviti kod kuće. Koja je odluka ispravna? Slanje vojnika u rat gotovo sigurno će rezultirati smrtnim. Ostavljanjem kod kuće može omogućiti neprijatelju da osvoji zemlju. To su neke od mučnih odluka koje vođe moraju donositi.

(nastavak s 28. stranice) **Rabbi YY Jacobson** **Biti vođa je sinonim za grijeh**

Četiri sveca

Ako su grijeh i vodstvo sinonimi, da li moralni sustav Tore obeshrabruje preuzimanje funkcije vođe?

Za to ćemo uvesti zagonetan talmudski odlomak. Talmud navodi:

תנו רבנן, ארבעה מתו בעטיו של נחש. ואלו הן בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה. וישי אבי דוד וכלאב בן דוד.

Četiri su osobe umrle samo zbog savjeta zmijs (što znači da nikada nisu počinile nikakav grijeh, umrle su samo zbog toga što su Adam i Eva jeli sa Drveta spoznaje dobra i zla, što je uvelo stvarnost smrti u ljudski život.) Benjamin, Jakovljevi sin; Amram, Mojsijev otac; Jišaj, Davidov otac, i Kileav, Davidov sin.

Ovdje nešto nedostaje. Razmislite o svim velikim ljudima našeg naroda koji su isključeni s ovog popisa: Abrahamu, Izaku i Jakovu; Sari, Rebeci, Raheli i Lei; ostalih jedanaest Jakovljevi sinova, uključujući Benjamina starijeg i voljenog brata Josipa, poznatog kao Josef HaCadik, Josip pravednik. Mojsiju, najvećem proroku, učitelju i vođi Izraela, o kojem Tora kaže da "nikada više u Izraelu nije ustao prorok poput Mojsija, kojeg je B-g poznavao licem u lice." Aronu, Velikom svećeniku, Jošui, Samuelu i mnogim drugima koji nisu na popisu. Naši najveći kolosi nisu se našli na popisu bezgrešnih ljudi. Umjesto toga, popis se sastoji od četiri relativno anonimne osobe: Benjamina, Amrama, Jišaja i Kileava. Zašto?

Također, talmudska identifikacija svakog od ove četvorice pojedinaca je čudna. Svaki od njih spominje se uz ime oca ili sina. Zašto Talmud jednostavno ne navede njihova imena kao što to čini s većinom biblijskih likova? Zašto svaku povijesnu

ličnost identificirati njezinim odnosom s nekim drugim: Benjamin, Jakovljevi sin; Amram, Mojsijev otac; Jišaj, Davidov otac, i Kileav, Davidov sin?

Talmud daje naslutiti iznimnu zamisao: Naši najveći junaci nisu oni koji nikada nisu sagriješili, već oni koji su zapravo počinili pogreške (mjereno njihovom duhovnom razinom). Jer kada ste vođa, pitanje nije "ako", nego "kada".

Benjamin, Amram, Jišaj i Kileav umrli su bezgrešni jer su živjeli u izoliranosti. Nisu se puno bavili ljudima; nisu preuzeli odgovornost za svoj naraštaj; nisu se uplitali u poslove zajednice. Ukratko, nisu uprljali ruke; stoga su ostali neokaljani.

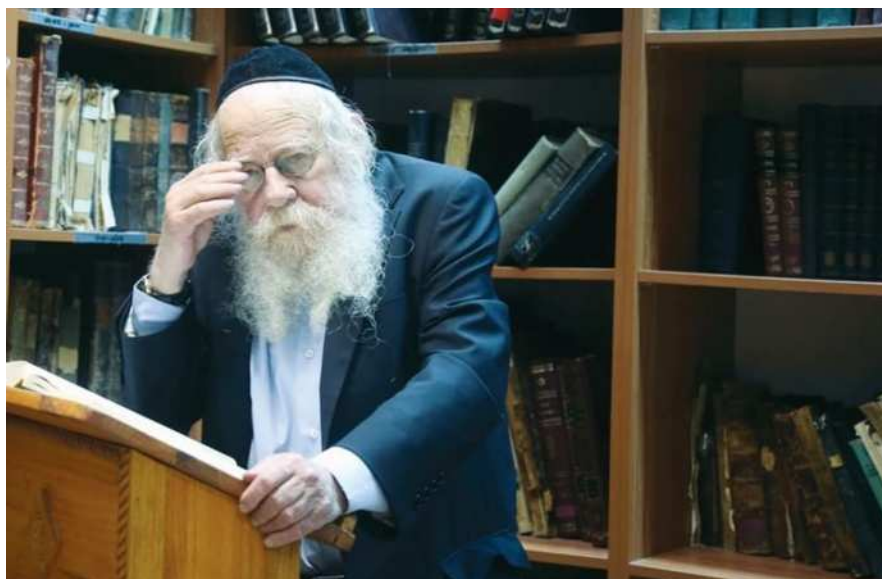
Za Jakova, Mojsija i Davida se ne kaže da su umrli samo "zbog zmijs". Prema Tori, Abraham, Jakov i Mojsije počinili su pogreške – imajući u vidu njihovo stanje iznimne duhovne uzvišenosti. U odnosu na njihov položaj, postojao je neki oblik "heta" – nedostatak i praznina. Zašto? Ne zato što nisu bili plemeniti i sveti ljudi; već zato što su bili vođe u doista kaotičnom svijetu, te zbog same biti njihove uloge, savršenstvo

je nemoguće.

Možda je to razlog zašto nam Talmud daje imena svakog od ova četiri sveca uz druga imena. Na prilično elegantan način, Talmud želi da usporedimo svakog od ova četiri sveta besprijeekorna pojedinca s poznatijim rođakom: Jakovom, Mojsijem i Davidom. Želi da se prisjetimo da unatoč veličini ove četvorice ljudi, naša najveća čast rezervirana je za ove druge rođake, koji su preuzeli odgovornost da obasjaju tminu mračnoga svijeta.

Pustinjak

Ako ste pustinjak, ako ništa ne radite, nikada vas nitko neće kritizirati, niti ćete pogriješiti. Nedjelovanje, po definiciji, ne vodi do pogreške. Djelovanje uvijek vodi do pogreške. Kada nešto radite, bit ćete pod lupom i kritizirani; netko će uvijek imati nešto za reći i skloni ste pogreškama. Stoga, iako u srcu imamo mjesta za četvoricu pojedinaca koji nikada nisu sagriješili, jer su ostali povučeni; iako odajemo počast duhovnim svecima koji ne bi ni mrava zgazili i ostaju besprijeekorni, i trebali bismo učiti od njih i biti njima nadahnuti, ipak se podsjećamo

(nastavak s 29. stranice) **Rabbi YV Jacobson** **Biti vođa je sinonim za grijeh**

na one pojedince koji su bili još veći od bezgrešnih svetaca – jer oni su "sagriješili", jer oni su počinili pogreške. Izašli su i napravili korjenitu promjenu u životima ljudi; oni su nastojali promijeniti svijet.

Sjećam se kako sam jednog šabatsnog poslijepodneva stajao u sinagogi u Starom gradu Jeruzalemu. Neki je čovjek prišao znamenitom učenjaku rabinu Adinu Evenu Yisroelu (Shteinsaltzu) i upitao ga žali li za ičim u životu. Rabi Adin je odgovorio: Napravio sam mnogo pogrešaka i žalim zbog njih. Ali mnogo više žalim za svim onim stvarima koje nikada nisam pokušao bojeći se da ne napravim pogrešku...

Ili kako je rekao Les Brown: "Većina ljudi ne uspije u životu ne zato što ciljaju previsoko pa propaše, već zato što ciljaju prenisko i pogođe."

Brak i roditeljstvo

Razmislite o braku i roditeljstvu. Ako se opredijelite za samački život, nikada nećete imati svađe u svom domu, nikada nećete doživjeti sukobe i neslogu, i nitko vas nikada neće optužiti da ste "neosjetljivi, sebični, nemarni, neodgovorni, narcisoidni i 'odsutni duhom'". Ako se odlučite nemati djecu, nitko vas neće optužiti da ste grozan roditelj, majka koja stalno kontrolira, da uništavate živote svoje djece, da ih emocionalno osakaćujete i šaljete na terapije desetljećima.

No, mi nismo stvoreni da budemo savršeni – anđeli i duše na nebu su savršeni. Stvoreni smo da uskočimo u vrtlog života, da griješimo i učimo iz tih pogrešaka, da se zapetljamo u gusti život i izađemo jači.

Ali postoji jedan uvjet. Ne mo-

ramo biti savršeni, ali moramo biti odgovorni.

Mazel tov

To je razlog za čudan židovski običaj da nakon razbijanja čaše na kraju svadbene svečanosti svi poviknu: "Mazel tov!" Što je *mazel tov*? Uostalom, lijepa čaša je razbijena.

Ovdje se krije dirljiva poruka koju prenosimo novoj nevjesti. "Vidiš svog mladoženju? On je sada savršen. Zgodan je, besprijekoran i neokaljan. On je ostvarenje tvojih snova. Ali prije ili kasnije, on će početi razbijati stvari... I znaš što trebaš napraviti kad počne razbijati stvari? Reći *mazel tov*! *Mazel tov* što sam udana za pravo ljudsko biće koje je nesavršeno."

Ovakvo je judaizam razumio koncept grijeha – kao priliku za ponovno rođenje. Velik dio Vajikre vrti se oko ove teme grijeha i pomirenja. Kao da nam B-g govori: *Znam da ste ljudska bića. Ljudi nisu savršeni. Ja sam vas stvorio takvima. I svejedno vas volim. Zapravo, baš zato vas volim – jer niste savršeni. Savršenstvo sam već imao prije nego što sam vas stvorio. Ono što želim od stvaranja je nesavršeni svijet koji teži poboljšanju, ispunjen ljudskim bićima koja padaju, ustaju i idu naprijed. Time što ste nesavršeni, ali ipak ustrajni, ispunili ste svrhu*

svog stvaranja. Postigli ste jedinu stvar koju Ja ne mogu učiniti bez vas – uničili ste savršenog B-ga u nesavršeni svijet.

Neuspjeh u našoj misiji i sam je dio misije, sve dok se možemo usitati i nastaviti se kretati, s novostecenom mudrošću iz naših neuspjeha.

Cijena vodstva

"Cijena veličine je odgovornost", rekao je Winston Churchill. Mogli bismo dodati: Cijena vodstva je grijeh. Sve dok ste odgovorni, iskreni i spremni učiti iz prošlih pogrešaka, ne bojte se činjenice da ćete posrnuti.

Ovo je poruka Tore u parši Vajikra. Vođe čine pogreške. To je neizbježno. Sada njihov posao nije da pobjegnu i sakriju se; već da se suoče s pogreškama, priznaju ih i učine pokajanje.

"Brod je u luci siguran, ali brodovi nisu za to građeni", rekao je William Shedd. Svaki od nas je pozvan da bude vođa, "*Nasi*", na svoj način, svjetionik utjecaja, ambasador ljubavi, mudrosti, svjetla i nade. Izađite iz luke na more. Znamo da ćete usput nešto razbiti. Kada to učinite, mi ćemo viknuti *mazel tov* i krenuti dalje.

Ne bojte se pogriješiti. Samo budite sigurni u dvije stvari: 1) da su to nove pogreške; a ne stare. 2) da znate kako reći žao mi je i učiti iz svojih pogrešaka kako biste stvorili svjetliju budućnost.

Osoba koja ne čini pogreške, općenito ne čini ništa. Međutim, osoba koja čini pogreške, a zatim ih opravdava, mora se povući sa svake vođe funkcije.■

Rabbi Chanan Morrison, Rav Kook Torah:

Životinjske žrtve u Trećem Hramu?

Pogledi Rava Kooka na hramsku službu ponekad se pogrešno tumače. Površno čitanje odlomka u Olat Re'iyah (sv. I, str. 292) ukazuje da će se u obnovljenoj hramskoj službi prinositi samo prinosi žitarica. Da bi se pravilno razumio pristup Rav Kooka, potrebno je pročitati povezani esej iz Otzarot HaRe'iyah. Kakav će biti obnovljeni Hram? Hoćemo li doista ponovno prinositi životinjske žrtve?

Zaštita životinja

Neki se ljudi protive ideji o žrtvama zbog zabrinutosti za dobrobit životinja. Međutim, ovaj prigovor pokazuje određenu mjeru dvoličnosti. Zašto bi se suosjećanje prema životinjama izražavalo samo u odnosu na duhovne potrebe čovječanstva? Ako se naše protivljenje klanju životinja ne temelji na slabosti karaktera, već na prepoznavanju temeljne moralnosti tog pitanja, onda bi naš prvi korak trebao biti zabrana ubijanja životinja za hranu, odjeću i druge materijalne koristi. U ovakvom svijetu kakav je danas, ljudski rod je slab, u tjelesnom i moralnom smislu. Vrijeme za zaštitu životinjskog svijeta još nije nastupilo. Još uvijek trebamo klati životinje radi zadovoljenja naših tjelesnih potreba, a ljudski moral zahtijeva da održavamo jasne granice kako bismo razlikovali relativnu vrijednost ljudskog i životinjskog života. U ovom trenutku, zalagati se za zaštitu životinja u našoj službi B-gu je neiskreno. Je li moralno dopustiti okrutnost prema životinjama za naše fizičke potrebe, a ipak zabraniti njihovu upotrebu za našu duhovnu službu, u iskrenom prepoznavanju i zahvalnosti za B-žu dobrotu? Ako se naša predanost i ljubav prema B-gu mogu izraziti – na najvišoj razini – našom spremnošću da predamo vlastite živote i umremo *al kiduš Hašem*, posvećujući B-že ime, onda bismo zasigurno trebali biti voljni odreći se života životinja za ovaj uzvišeni cilj.

Povratak proročanstva

Trenutno, međutim, mi nismo spremni za neposrednu obnovu žrtvene službe. Tek s povratkom proroštva bit će moguće obnoviti hramski red. U pismu koje je napisao 1919. godine, Rav Kook je objasnio: "Što se tiče žrtava, ispravnije je vjerovati da će se svi aspekti vratiti na svoje mjesto... Ne bismo trebali biti pretjerano zabrinuti pogledima europske kulture. U budućnosti, B-ža riječ Njegovom narodu uzdignut će sve temelje kulture na razinu iznad one koju može doseći ljudski razum. "Neprikladno je misliti da žrtve odražavaju samo primitivnu ideju štovanja tijela. Ova služba posjeduje svetu unutarnju prirodu koja se ne može u svoj svojoj ljepoti otkriti bez prosvjetljenja B-že svjetlosti Njegovom narodu [povratkom proroštva] i obnove svetosti Izraelu. I to će prepoznati svi narodi. Ali slažem se s vama da ne bismo trebali pristupati praktičnim aspektima žrtava prije pojave objavljenog božanskog nadahnuća u Izraelu." (Igrot HaRe'iyah sv. IV str. 24)

Budući svijet

U spisima kabalista nalazimo izvanredan opis kako će svemir izgledati u budućnosti, a svijet biti znatno izmijenjen u odnosu na našu sadašnju stvarnost. Svi aspekti svemira bit će uzdignuti. Čak će i životinje u tom budućem dobu biti drugačije; uzdići će se na razinu na kojoj su danas ljudi (Sha'ar Hamitzvot, Ari z"l). Očito, od takvih životinja nalik ljudima ne bi se mogla prinijeti nikakva žrtva. U to vrijeme više neće biti sukoba i svađa među vrstama. Ljudska bića više neće trebati oduzimati živote životinja za svoje fizičke, moralne i duhovne potrebe. Upravo o tom dalekom vremenu Midraš daje zapanjujuće proročanstvo: "Sve žrtve bit će ukinute u budućnosti" (Tanhuma Emor 19, Vajikra Raba 9:7). Prorok Malahija na sličan je način prorekao uzvišeni svijet u ko-

jem će se hramska služba sastojati samo od prinosa žitarica, umjesto životinjskih žrtava iz prošlosti: "Tada će prinos žitarica Jude i Jeruzalema biti drag B-gu kao u stare dane, kao u davnašnje godine." (Malahija 3:4)

Nagovještaji budućnosti

Čak i u sadašnjoj stvarnosti, možemo se osjećati nelagodno zbog ubijanja životinja. To ne znači da je vrijeme za puna prava životinja već došlo. Umjesto toga, ti osjećaji dolaze iz prikrivenog predosjećaja budućnosti koji je već usađen u naše duše, poput mnogih drugih duhovnih težnji. Nagovještaji ovih budućih promjena mogu se naći u samom tekstu Tore. Tako se kaže da se prinosi kolju na sjevernoj strani žrtvenika. Zašto na toj strani? Sjever tradicionalno predstavlja ono što je nepotpuno i manjkavo, kao što je napisano: "Sa sjevera će zlo provalliti" (Jeremija 1:14). Drugim riječima, potreba za klanjem životinja privremeni je ustupak životu u nepotpunom svijetu. Nadalje, Tora propisuje da se žrtve moraju klati — לְרִצְנָכֶם 'dragovoljno' (Lev. 19:5). Hramska služba mora biti u skladu s našim potrebama i željama. Kao što Talmud u Erhin 21a objašnjava, čovjek mora moći reći: "Želim prinijeti ovaj prinos." Kada klanje životinja više ne bude općenito prihvatljivo društvu, ovaj uvjet neće biti ispunjen. Na kraju, Tora opisuje osobu koja prinosi životinjsku žrtvu kao *adama* (Lev. 1:2). Ova riječ ukazuje na naše sadašnje stanje moralnog propadanja, rezultata neriješenog grijeha Adama, prvog čovjeka. S druge strane, pojedinac koji prinosi prinos od žita naziva se *nefeš*, ili duša (Lev. 2:1). Riječ *nefeš* implicira dublju, bitniju razinu čovječanstva, neovisnu o bilo kakvim privremenim nedostacima.■

(Gold from the Land of Israel str. 173-176. Prilagođeno iz Otzarot HaRe'iyah, sv. II, str. 101-103; Olat Re'iyah sv. I, str. 292)

Rabbi Shlomo Carlebach:

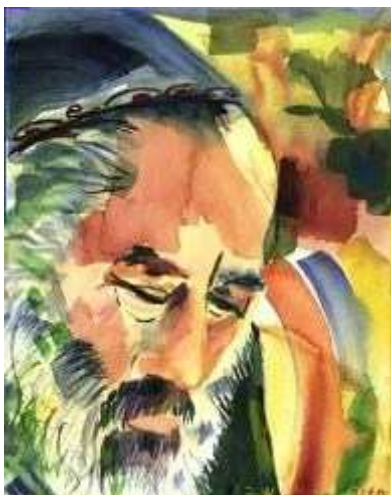
Vršenje mlcvot naslov?

Postoji proročanstvo u Knjizi proroka Amosa (8,11) koje kaže: "Evo, dolaze dani ... kada će biti glad na zemlji. Neće to biti glad za kruhom i neće biti žeđ za vodom, nego...za slušanjem riječi B-ga."

Znate, mi živimo u tako gladnom svijetu. Ali najžalosnije je što toliko mnogo ljudi nema pojma za čim zapravo gladuju.

Ponekada idemo ulicom i pristupi nam čovjek: "Možete li mi reći koliko je sati?" Bacimo pogleda na njegovu ruku, on ima sat. On ne pita za sate i minute. On zapravo kaže: "Vrijeme juri, moj život prolazi. Ja *mamash* (stvarno) više ne znam što da učinim sa svojim životom. Možete li mi pružiti jedan ljubazan osmijeh, jednu svetu riječ, da mogu nastaviti?"

Ili nas netko upita kako da dođe do određenog mjesta. On ima plan grada, a mjesto koje traži ionako je samo dvije ulice dalje. On ga je mogao pronaći sam. Znate li što on za-

pravo kaže? "Ja sam tako izgubljen, ja ne znam kuda idem u svom životu. Možete li mi pokazati način da pronađem ono što nedostaje mom srcu, što nedostaje u mojoj duši?"

I to je u stvari...ono što molitva jest. Ja kažem B-gu: "U mom srcu je

neka praznina. Tako sam gladan... gladan nečega lijepog, nečeg istinskog. Čeznem za jednim svetim svijetom, za jednom porukom od Tebe - za jednim trenutkom otkrivanja Tvog svjetla..."

Vrlo kasno jednog popodneva R. Aaron Drugi iz Karlina rekao je svojim sljedbenicima: "Pripremite kočiju. Idemo na vožnju." Jedan od *hasidim* (hasida) je rekao, "Ali Rebe, vrijeme je za popodnevnu molitvu. Zar ne bismo trebali prvo *davenati minha* (moliti minha - poslijepodnevnu molitvu)

"Danas nećemo *davenati* (moliti) ovdje," odgovorio je Rebe. Moramo ići na drugo mjesto. Brzo! Uđite u kočiju."

Tako su se svi sljedbenici R. Aarona popeli u kočiju i krenuli. Možete li to zamisliti - najmanje dvadeset *hasidim* povješalo se na jednu malu kočiju koja nije bila predviđena da ponese niti polovicu tako velikog broja ljudi! Kako su prolazili kroz niz malih gradića, ljudi su se počeli zagledavati u njih.

Već svi znaju da Karliner *hasidim* poslijepodnevnu molitvu uvijek mole vrlo kasno. Ali postoji granica za sve, čak i kašnjenje. Noć je postajala sve tamnija i tamnija, i *hasidim* su se počeli brinuti. Nisu htjeli dojaviti Rebeu, koji je sigurno znao koliko je kasno. Ali konačno jedan od njih nije to više mogao podnijeti:

"Rebe, mi *mamash* moramo *davenati minha*. Tako je kasno, možda je već prekasno..."

Ali R. Aaron je samo rekao, "Ubrzo, ubrzo. Gotovo smo stigli."

Nastavili su se voziti kroz gradove i sela, preko brežuljaka i pored gustih šuma. Noć je postajala tamnija i tamnija, ali začudo, činilo se da tamo ima sve više i više svjetla. Mjesec je izgledao tako velik, zvijezde tako sjajne i blistave. Rebeovi

sljedbenici pomislili su kako svijet nikada nije bio tako lijep. Ali isto je tako postajalo sve kasnije i kasnije. Konačno je jedan od *hasidim* rekao:

"Rebe, mi stvarno moramo moliti!"

"Još jedna minuta," odgovorio je Rebe. "Kada dođemo do sljedećeg naselja, zaustavit ćemo se."

Kada su ušli u sljedeći grad, R. Aaron je rekao svom vozaču da stane ispred male gostionice. Dok je Rebe čekao, *hasidim* su poiskakali iz kočije i pokucali na vrata. Izašao je jedan vrlo star čovjek. Bilo je nemoguće odrediti koliko je bio star - sigurno sedamdeset, možda devadeset, možda čak sto dvadeset godina. Nije se doimao nimalo iznenađenim što mu je dvadesetoro stranaca pokucalo na vrata kasno u noći. Samo im se nasmiješio i rekao:

"Šalom, prijatelji. Što mogu učiniti za vas?"

Mi smo učenici Karliner Rebea i trebamo *davenati minha*. Je li moguće ući u vašu gostionicu da molimo poslijepodnevnu molitvu?

Svakako! To bi mi bila najveća čast."

No, ima jedna stvar koju biste trebali znati o Karliner *hasidim*. Oni unose čitavo svoje srce i dušu u svoje *davenanje* - a također i sav svoj glas. Oni su zaista vikali i urlali dok su molili. Sveti R. Asher iz Karlina jednom je upitao svog oca, R. Aarona Prvog:

"Ja znam da je važno moliti zaista glasno. Ali koliko glasno je dovoljno glasno? Recimo da netko ide na mene s nožem i ja vičem, tražim pomoć? Da li je takvo urlanje dovoljno glasno za molitve?"

A njegov otac mu je odgovorio, "Pa, to je dobro - za početak. Ali poslije toga moraš moliti puno, puno, stvarno puno glasnije!"

(nastavak s 32. stranice) **Rabbi Shlomo Carlebach: Vršenje mlevot**

I eto ovdje su bili R. Aaron Drugi i njegovi sljedbenici, ušli su u gostionicu starog *Yiddelea* (Židova) i počeli moliti. *Hasidim* su znali da to nije bila uobičajena *minha*, i ne samo zbog toga što je bilo tako kasno. Rebe je prošao kroz toliko mnogo poteškoća da dođe do ove gostionice. Oni su znali da je to moralo biti posebno mjesto. Tako su oni molili svim svojom srcima i svom svojom snagom, čak i više nego obično. Plakali su i vikali, *mamash*, iz sveg glasa.

A znate da je u malim selima noću vrlo tiho. Ruski seljaci koji su živjeli nedaleko gostionice odlazili su u krevet vrlo rano. Bilo je toplo ljetno veče, i prozori gostionice su bili otvoreni. A *hasidim* su *davenali* tako glasno da su se njihovi glasovi jasno prenosili mirnim noćnim zrakom, i mogli su se čuti vrlo daleko. Tako je taj zvuk probudio sve seljake. Oni nisu razumjeli niti jednu riječ, jedino što su čuli bilo je vikanje. A vikanje usred noći je značilo samo jednu stvar tim jednostavnim ljudima: mora da gori vatra. Jer vatra u ruskom selu u to doba, prije nekih stotinu godina, bila je najveća moguća opasnost. Ona je *mamash* mogla uništiti grad! Zato su svi ti jednostavni seljaci iskočili iz svojih kreveta i, mnogi još u pidžamama, zgrabili su kante i potrčali prema gostionici.

No, kada su seljaci došli do gostionice, ispustili su kante iz ruku i blenuli. Pred njima se stvarno nalazila vatra. Ali ne onakva kakvu su očekivali – i bojali je se. To nije bila vatra koja razara, niti vatra od koje bježite. Bila je to vatra ljubavi, vatra radosti, veselja. To je bila vatra koja povezuje ljude... vatra molitve.

Da, svatko zna da sveti Ishbitzer podučava: B-g je dao Svoju Toru samo nama, ne drugim nacijama. Tako, kada *Yid* uči Toru, ne-Židov koji sjedi pored njega ne bude potaknut da mu se pridruži. Ali s molitvom je

drugačije. Ako čovjek *mamash* moli svim svojim srcem i dušom, čak i onaj koji ne razumije riječi tako je ganut da i on naprosto mora moliti.

Tako, kada su seljaci vidjeli Karliner *hasidim* da izlijevaju svoja srca Gospodaru svijeta, i oni su počeli vikati i derati se najglasnije što su mogli, vapeći B-gu kao nikada ranije. *Hasidim* su završili *minha*, te počeli plesati i pjevati. I seljaci su plesali i pjevali s njima. Bilo je to potpuno jedinstvo – i toliko puno radosti, ljubavi u zraku. R. Aaron je stao sa strane, diveći se prizoru *hasidim* koji plešu držeći se za ruke s ruskim seljacima. On je šaptao, "*Ribono Šel Olam* (Gospodaru svijeta) sigurno će ovako biti kad dođe Mesija!"

Nakon nekog vremena seljaci su otrčali kućama da donesu voća za Rebea i njegove učenike, i tada su svi zajedno jeli i pili. Onda je R. Aaron nagovijestio da je vrijeme da odu. Svi seljaci izgrlili su i izljubili Rebea i njegove sljedbenike, i ispratili ih do kočije.

To je *mamash* bilo za ne povjerovati! I znate što, ako još postoji malo ljubavi ovdje u našem razorenom svijetu, možda ona dolazi iz ove poslijepodnevnne molitve.

Stari vlasnik gostionice također je išao s *hasidim* do kočije i stajao sa strane dok su se oni pripremali da odu. I upravo kada su bili spremni da odu Rebe se okrenuo prema njemu i rekao: "Dakle? Što mi imate za reći?"

"Rebe, ja sam tako dugo čekao da vi dođete," odgovorio je stari *Yiddele*. Znaate, danas je moj sto sedmi rođendan - prije točno stotinu godina Sveti Baal Šem Tov je sa svojim sljedbenicima došao u ovu gostionicu. Ja sam tada bio tek dječak. Moj djed je vodio gostionicu. I ona je bila ista kao danas. *Hasidim* su došli vrlo kasno i htjeli su moliti poslijepodnevnnu molitvu. Oni su *davenali* iz sveg svog srca. Vikali su i derali se, i ple-

sali i pjevali. I seljaci su dotrčali i pridružili im se. Svi su molili zajedno, plesali i pjevali zajedno. Njihovi glasovi postali su jedan glas i ja sam mislio da se glas njihove ljubavi morao probiti do najviših visina Neba. Onda su svi zajedno jeli, te zagrlili i poljubili jedan drugoga.

"Na kraju je Baal Šem Tov rekao da je vrijeme da odu. I upravo prije nego što su krenuli *Helige* (Sveti) Rebe me pozvao. Stavio je svoje svete ruke na moju glavu i rekao:

"Dragi moj mali dječče, molim te slušaj me. Točno nakon sto godina od danas jedan će drugi veliki Rebe doći sa svojim *hasidim*. Oni će isto *davenati* poslijepodnevnnu molitvu. Vikat će, vapiti i pjevati kao i mi danas. Seljaci će opet doći trkom da im se pridruže, i oni će svi moliti i pjevati zajedno."

"Molim te zapamti, drago moje dijete – molim te kaži Svetom Učitelju da smo i mi bili ovdje..."

.....

Vidite kako je to – naši roditelji, naši djedovi i bake...svi naši prapra-djedovi i pra-pra-bake – ostavili su nam poruku: Molimo vas, idite samo tamo gdje smo mi bili prije. Molimo idite samo na ona mjesta koja bi naša tri Sveta Oca, naše Četiri Svete Majke, Sveti Baal Šem Tov posjetili. A kada stojite i molite na Svetom Zidu, slušajte glasove svih slomljenih *Yidden* koji su tamo izlili svoja srca B-gu prije vas...

Jednog dana svi mi, svi ljudi svijeta, okupit ćemo se u *Jerušalajmu*. I svi ćemo zajedno moliti i plesati i pjevati, jer Sveti Grad Jeruzalem je vrata molitve za cijeli svijet. Kao što prorok Izaija kaže: "Moja kuća je kuće molitve za sve narode..."

Neka brzo dođe taj dan kada će svijet biti jedno.■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

Tjedni Zohar: Vajikra

Paraša (priča) Vajikra je prva paraša nove knjige – Levitskog zakonika, i ona uvijek dolazi u proljeće. Zašto je to najbolje vrijeme za čišćenje i iščišćavanje?

Paraša Vajikra i veliki dio knjige Levitskog zakonika bave se sluzbom prinošenja žrtava u Hramu. Teško je shvatiti zašto to iz godine u godinu trebamo čitati, pogotovo zato što se žrtve odnose samo na Hram i svećenike (*kohene*).

Zohar objašnjava da značenje riječi "žrtva" nije ono kako ga se danas razumijemo, s negativnom konotacijom. Korijen riječi žrtvovati (*KoR-Ban*, na hebrejskom (קרבן) - je k.r.b. (ק.ר.ב.) što znači približiti – Zohar nam to daje do znanja objašnjavajući da je riječ o međusobnom približavanju deset sefirot sve dok one ne postanu jedno.

Međutim, sam čin prinošenja žrtve životinje nije dovoljan ako nema svijesti kajanja i preobrazbe. Spomenuli smo ranije dobro poznatu frazu "pribavi si učitelja i kupi si prijatelja ...", što znači da za pravo prijateljstva treba "platiti", ulagati i truditi se. Sve što vrijedi mora se steći radom i trudom, 'ništa nije besplatno'.

Pitanje je koji je smisao tog truda?

Zohar objašnjava da imamo tendenciju uložiti trud kad god želimo nešto dobiti za sebe – osjetiti obilje, zadovoljstvo, blaženstvo, radost ili

zadovoljstvo - a da bi to mogli privući iz njihovih izvora, moramo se povezati na više sefirot, na gornje svjetove, i međusobno ih povezati. Kako? Tako da stvorimo sklonost prema tim područjima. Znači, moramo se povezati s osjećajima, namjerama i svijesti o sreći, ljubavi, dijeljenju, suosjećanju itd., moramo povezati djela s ispravnom namjerom i time možemo privući obilje odozgo. Kada uložimo trud da dostignemo viši nivo, možemo osjetiti da nas trud dovodi bliže - *KaRoV* (קרוב) našem cilju. Međutim, kada ljudi koji nisu duhovni ulažu trud, oni smatraju da uzalud žrtvuju (*korban*) svoje vrijeme i novac, i to im stvara agoniju i osjećaj da su "žrtve" (*korban*).

Hebrejski se korijen K.R.B. (ק.ר.ב.) također može čitati kao "bitka" (*ke-rav*, na hebrejskom - קרב što znači da se moramo boriti i zalagati za ono što je uistinu važno u životu. I onda kada za našeg bližnjeg nešto učini-

mo svjesno i sa željom da približimo sefirot, spojimo ih i povežemo materijalni život s gornjim duhovnim svjetovima, tek tada će stići obilje i blagostanje. Ari objašnjava da se glavna nagrada stječe boreći se za to tko jesmo, za našu suštinu, i ako sve što činimo radimo sa radošću i namjerom da dovedemo svjetlo u svoj život, onda nam je uspjeh zajamčen, kao što je rečeno: **"Kada idete u rat protiv svojih neprijatelja i G-spod, B-g vaš, preda vam ih u ruke..."**. Ne kaže se da se moramo boriti sa svojim neprijateljima, već da idemo u rat protiv njih, a Stvoritelj će ih predati u naše ruke.

To je suština "korbana" - približiti sefirot – kako bi ih se sjedinilo, sjedinilo duhovne i materijalne svjetove. To je tajna knjige Levitskog zakonika koja objedinjuje sve mogućnosti povezivanja i namjera koje prate naša djela.■

Prevela Tamar Buchwald

Bliseri hasidske mudrosti

Što učiniti s neželjenim gostima

Baal Šem Tovu dođe jednom hasid da ga upita za savjet kako se nositi s neprimjerenim mislima. Učitelj ga posla drugom hasidu koji je živio u udaljenom selu i reče mu kako će promatrajući njega najbolje naučiti.

Kad je hasid konačno došao do sela, bila je već mrkla noć. Ipak, primijetio je da u jednoj kući još uvijek gori svjetlo. Pokucao je na vrata, ali nije čuo nikakav odgovor. Nije razumio što se događa, pa pokuca još jedanput, sada malo jače. Niti ovaj put nije bilo odgovora. Pokušao je još nekoliko puta, ali bez uspjeha. Nije imao izbora, pa pođe potražiti prenoćište na neko drugo mjesto.

Kad se ujutro vratio, dočekaše ga otvorena vrata i sva dobrodošlica koju hasidi ukazuju jedni drugima. Prvi je hasid ostao kod svog domaćina nekoliko dana. Promatrao je pažljivo što ovaj radi i kako se ponaša, ali nije primijetio ništa što bi mu pomoglo da razriješi svoju nedoumicu.

Razočarani hasid na rastanku ipak povjeri svom domaćinu kako ga je poslao Baal Šem Tov da kod njega nauči kako se nositi s neprimjerenim mislima, ali on još uvijek nije naučio ništa što bi mu pomoglo.

Odgovori mu domaćin kako ga je to naučio već prve večeri:

"Jednostavno – ne otvaramo vrata; ne obaziremo se. Ako otvorimo vrata da bismo vikali ili potjerali onoga koji je kucao, već smo uspostavili kontakt i tako je neželjeni gost ostvario svoj cilj!" ■

Kako je zlo protivno B-žjoj volji, ono ne postoji samo po sebi, ono je samo rezultat naše obmane B-žjim skrivanjem i neshvaćanjem da je to samo sredstvo B-žjeg objavljenja. Zamislite da je zlo tama, dok je dobrota svjetlo: kao što je tama samo odsutnost svjetla, tako je i zlo samo odsutnost dobrote. I kao što tamu može raspršiti uvođenje tračka svjetla, tako i zlo možemo poništiti uvođenjem samo malo dobrote.

I zato, kada nas prevari B-žje skrivanje i kada mu podlegnemo čineći zlo, mi stvaramo nešto poput sjene, nešto što u zbilji ne postoji. Odustajanjem od lošeg ponašanja aktivno negiramo zlo, uništavajući njegovu iluzornu snagu otkrivajući njegov pravi smisao. Upravo tako kao što mudraci govore o zlu: "Uništavanjem ga popravljamo."

Svaka osoba mora učiniti sve što je u njezinoj moći da izbjegne bilo kakvo podlijevanje grijehu; nije dozvoljeno griješiti s namjerom da se kasnije pokajemo. Ali ako ipak podlegnemo iskušenju, uvijek imamo u sebi snagu pokajanja, oslobođenja pozitivne iskre iz dubine tame grijeha, koja tada uništava zlo grijeha samoga. Osoba koja učini zlo pa se pokaje može se još više približiti B-gu, zato što je intenzivno svjetlo dobrote jače vidljivo u kontrastu s potpunom tamom zla. ■

~ R. Menachem Mendel Schneerson

K meni dolaze raznoliki ljudi,
ali ja ne mogu na sve podjednako utjecati
svojim savjetom da se poprave.
Ako čovjeka pokrijete dekom,
njegova će se toplina uskoro povisiti.
Ako na isti način pokrijete kamen,
neće biti baš nikakve promjene. ■

~ R. Israel iz Rižina

Alan Morinis

Program musara

Konstruktivna sila

Označavanje iskazivanja *gevure* kao herojskog čina otkriva nešto bitno o musarskom pogledu na život. Mi se svi suočavamo s unutarnjim iskušenjima, i glupo je osuđivati same sebe zbog naših slabosti. Mi ih zapravo i *trebamo* imati. Ona određuju naš duhovni program rada. Život je postavljen tako da pred nas stavlja izazove kako bismo bili heroji koji svoje slabosti pretvaraju u snage.

Židovska tradicija ni na koji način ne osuđuje naše želje *per se*. Mi nemamo tradiciju samostanskog ili svećeničkog celibata. Vino je sveto. Gozbe su učestalije od posta. Problem nije u samoj žudnji, jer rabini prepoznaju da je želja konstruktivna sila u životu. Čitamo u Midrašu (*Berešit Raba* 9,7) da svijeta ne bi bilo da nema žudnje, jer bez nje, "nitko ne bi imao dijete, sagradio kuću ili se bavio poslom."

No, slika se drastično mijenja kada žudnji bude dopušteno da postane nespolutana. Bez ograda i ograničenja naše, inače zdrave, želje postaju izvorom ropske sputanosti. Židovska nam tradicija daje mnoge smjernice kako bi nam pomogla obuzdati želju - ne ubij, ne ukradi, ne čini preljuba, ne poželi.

Zapravo, ove zapovijedi o samokontroli nisu dovoljne da bi naš život bio duhovni život. Čim naiđemo na pravila, izgleda da je u ljudskoj prirodi da pronađe pametan način kako zadovoljiti svoje želje, čak i u sklopu pravila.

Na primjer, moja obitelj obično za Pesah ide u Toronto. Jedna pekara tamo prodaje "košer za Pesah" beigle, izrađene od maces brašna. To izgleda kao da je beigel osnovna hrana koja nas održava na životu, te da bi, pa makar i tjedan dana bez njega, predstavljalo nepodnošljivo mučenje. (Osim toga, po mom skromnom gastronomskom mišljenju, beigeli od maces brašna tek su jedna imitacija pravih.) Maces beigeli potpadaju pod pravila Pesaha, mada smo njima izbjegli odgojni čin jedenja macesa.

Nahmanidov (Rambanov) komentar u dijelu Tore nazvanom *Kedošim* (*Levitski z. 19,1-20,27*) vrlo jasno iznosi ovu ideju. Kako smo naišli u lekciji "Popravljanje vlastitog karaktera", da *kedošim* znači "svetost" i Ramban nam pomaže da razumijemo zašto Tora daje sveobuhvatnu smjernicu: "Vi ćete biti sveti." On ističe da "Tora dopušta odnos između muža i žene, i dopušta jesti meso i piti vino." No, potom on upozorava protiv neumjerenog uživanja u tim dopuštenim aktivnostima: "Netko tko ima snažne želje može u tome vidjeti priliku da bude strastveno ovisan o seksualnim odnosima sa svojom suprugom.... ili da bude

pijanica, ili da se prežderava ili bestidno govori - jer niti jednu od tih stvari Tora [u formalnom smislu] ne zabranjuje".

Posljedica je toga da osoba na sebi može nositi "ljagu unutar dopuštenog okvira Tore!" Niti jedan zakon nije prekršen, ali osoba ipak na sebi nosi "ljagu". Jedina stvar koja će njege ili nju spasiti je razvijanje vlastite samokontrole. Ramban poziva da se razvije osobnu *gevuru*, što znači da se nauči kako povući crtu pred našim željama.

Unutarnje obuzdavanje

"Kako da čovjek sebe navikne na osobinu *gevure*?" ovako započinje poglavlje u kabalističkoj musarskoj knjizi *Tomer Devorah*, rabina Moshea Cordovera. On nas upozorava da je snaga *gevure* u svijetu pritajena, te da kada se u potpunosti prepuštimo svojim željama, posljedica je da se ta energija *gevure* probudi, i da na nas može doći u vidu teškog suda. Način da se izbjegne ova izvana nametnuta *gevura* je da se u vježbava vlastitu sposobnost za unutarnju *gevuru*, drugim riječima, samokontrolu.

Ovo pravilo ne funkcionira u 100% slučajeva, što znamo iz činjenice da se ponekad čini da oni koji krivo postupaju prolaze u životu bez posljedica. No, to sigurno opisuje neka od mojih vlastitih iskustava učenja 'na teži način.' Ponekad posljedice dođu gotovo trenutno: usne koje iznose laži mogu dovesti do katastrofe u trenutku. Ponekad je potrebno više vremena da dođe do teške presude: moja je žena liječnica, i liječi pušace s rakom pluća, a presuda koja stigne desetljećima kasnije teška

(nastavak s 36. stranice) **Alan Morinis** Program musara

je i ružna do krajnih granica.

Nema mogućnosti da sami izaberete hoće li *gevura* postojati u vašem životu ili ne. Ali ono što *možete* sami izabrati je da li želite uvježbavati unutarnju *gevuru*, u obliku samo-kontrole, ili biste radije bili podvrgnuti vanjskoj *gevuri* u skladu s načelima pravednosti koje je B-g ugradio u svemir.

Ja se osobno, u ovoj fazi svog života, svesrdno odlučujem za samokontrolu, i pozivam vas da i vi učinite isto. To ne samo da je manje bolan izbor, već se kroz razvoj svojih vlastitih herojskih osobina na kraju dobiva nešto pozitivno. Postajemo bliži idealnoj verziji onoga što uistinu jesmo.

Samoobuzdavanje ovisi o samosvijesti. Kada se točno poznajete, to vam otkriva područja u kojima možda imati sposobnost da pokažete samokontrolu. Želje mogu biti vrlo snažne, i stoga je potrebno imati osjećaj da li će jednostavno samoobuzdavanje biti moguće ili ne. Musarski način je da krenete sitnim koracima, jer nitko ne pobjeđuje kroz neuspjeh. Ako mislite da će vam možda biti teško izdržati to u cijelosti, pokušajte razdijeliti cilj na dva

dijela.

Kada je rabin Israel Salanter htio pomoći lučkim radnicima u Danzigu da počnu držati šabat, on ih nije zatražio da prestanu raditi na taj dan. Samo im je predložio da prestanu pušiti dok rade. Isto tako, možda nećete biti u stanju da se u potpunosti odreknete nekih navika, ali možda će biti potpuno u vašoj moći da se oglušite na ono što vas trenutno drži u šaci svaki drugi ili treći dan.

Radionica – Praktični dio

Za ovu lekciju, pokušajmo primijeniti musar za svijet u cjelini. To je primjeren način da pristupimo ovoj posebnoj duševnoj osobini, jer se pitanje *gevure* nalazi u samom središtu međuljudskih odnosa. Iako 'samoobuzdavanje' nije jedino značenje pojma '*gevura*', to je značenje na koje ćemo se usredotočiti ovdje u našem zajedničkom radu, pa je to tako i osnova za našu domaću zadaću u ovom razdoblju.

Polazna točka za vaš zadatak je pratiti vijesti. Svaki dan u tom periodu, potražiti vijesti koje utjelovljuju *gevuru* kao samokontrolu. Možda ćete naići na priču o nekome tko je vratio vrijedan, izgubljeni predmet, umjesto da ga zadrži za sebe. Ili će možda pisati o nekome tko je razotkrio loše ponašanje neke tvrtke umjesto da se tome pridružio. To bi bili primjeri u kojima su ljudi pokazali samokontrolu.

Nažalost, novine imaju sklonost da budu više zainteresirane za obrnutu situaciju: stranice su ispunjene jezičnim pričama o seksualnim prijestupima, pohlepi i proždrljivosti, koje se sve obično vrte oko nekoga tko se nije suzdržao od određene radnje.

Kada ste pročitali i pratili ove priče koje za temu imaju *gevuru*, posebno obratite pažnju na jednu stvar: Prepoznajte ograničenja ili 'linije', koje su se poštovale ili preko kojih se prešlo. Koju liniju osoba koja je vratila izgubljeni predmet nije prekoračila? Ili koju liniju nije poštovao neki političar koji se nečasno ponio?

To je dovoljno za vaš zadatak, jer će vas to senzibilizirati za to koliko su granice važne u životu. No, ako želite prijeći na "naprednu" razinu ove prakse, nemojte tražiti samo linije i granice koje predstavljaju okosnicu *gevure*, već također primijetite neke priče koje oslikavaju vanjsku, strogu *gevuru* (uzrok i posljedicu).

Koristite svoj dnevnik svođenja računa s dušom da svakodnevno zapišete kratke bilješke o jednoj priči. Istaknite linije koje se u njoj mogu naći, one koje su se poštivale ili prekršile, i ulogu koju *gevura* ima u toj priči. Razmislite o priči kao ogledalu vašega života. Kako se linija ili granica koje se pojavljuje u priči odnosi na vašu situaciju i okolnosti? Jeste li i vi bili u situaciji da u tom području pokažete samokontrolu? Što ste učinili?

Kada ćete pristupiti vijestima i osobama u njima iz perspektive *gevure*, otkrit ćete da čitate vijesti na drugačiji način nego što ste to možda činili do sada. Tu ćete uvidjeti kako vas perspektiva musara oprema alatima i kompasom kako bi pomogla vašoj vlastitoj navigaciji na životnim putevima.

I ne zaboravite svoju osnovnu jutarnju izjavu. Neki prijedlozi su:

"Držanje granica."

"Samokontrola je moć." (prilagođeno od Ben Zome, Avot 4,1) ■

Iz domaćeg tiska

GARY KOREN

Veleposlanik Izraela za 24sata: ' Hamas je otimao pomoć u Gazi i skupo je prodavao lokalcima'

24 sata, 19.3.2025.

Naime, nakon dva mjeseca prekida vatre, Izrael je opet napao Hamas u Gazi. U žestokim napadima u ponedjeljak je ubijeno preko 400 ljudi. Veleposlanik Gary Koren kaže nam da se Izrael vraća intenzivnim borbama u Gazi nakon što je, navodi, Hamas odbio dogovoriti okvir za povratak preostalih 59 talaca.

- Teroristička organizacija više puta je odbila ponude američkog predsjedničkog izaslanika Stevea Witkoffa i zemalja posrednika o prekidu vatre, u dvije neuspješne runde pregovora kojima su domaćini bili Doha i Kairo u posljednjih nekoliko tjedana. U obje te runde pregovora, Izrael je pristao na uvjete, a Hamas nije.

U telefonskom razgovoru u utorak, 18. ožujka, s visokom

predstavnicom EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Kajom Kallas, izraelski ministar vanjskih poslova Gideon Sa'ar objasnio je da bez oslobađanja naših talaca Izrael nema drugu opciju nego nastaviti s vojnim operacijama. Izrael neće pristati na kompromis oko naših ratnih ciljeva – povratka svih talaca, živih i mrtvih, eliminacije vojnih i upravljačkih kapaciteta terorističke organizacije Hamas i uklanjanja terorističke prijetnje našim građanima iz Pojasa Gaze. Tijekom ovih vojnih operacija Izrael gađa samo terorističke ciljeve i čini sve što je moguće kako bi civilne žrtve sveo na minimum - kaže Koren.

'Tražimo povratak svih talaca'

Kao što je prije spomenuto, dodaje, izraelski premijer Benjamin Netanyahu naglasio je

u svom obraćanju u utorak navečer, da je do ove situacije došlo nakon što je Hamas opetovano odbijao prijedlog da produži privremeni prekid vatre i oslobodi izraelske taoce.

- Hamas je odbio dva konkretna posrednička prijedloga koje je predložio američki izaslanik Steve Witkoff, a na koje je Izrael pristao. Premijer Netanyahu također je rekao da je vojna kampanja pokrenuta na preporuku obavještajnih službi i IDF-a i da je to doista bila krajnja mjera nakon tjedana neuspješnih pokušaja da se s Hamasom dogovori oslobađanje više talaca - navodi Koren.

Glavni zahtjevi Izraela za primirjem, naglašava, ostaju isti. To je kaže povratak svih talaca, živih i umrlih, eliminacija vojnih i upravljačkih kapaciteta terorističke organizacije Hamas i uklanjanje terorističke prijetnje

našim građanima iz Pojasa Gaze.

- Hamas mora biti uklonjen, Gaza mora biti demilitarizirana i deradikalizirana, a izraelski taoći moraju biti vraćeni svojim obiteljima. U svom obraćanju, premijer Netanyahu je izjavio da će se svi budući pregovori o taocima s Hamasom voditi pod vatrom oružja. Sve je moguće pod uvjetom da nema štetnog uplitanja trećih strana, uglavnom Irana ili nekog od njegovih proxyja, poput Hezbolaha ili hutista. Prema riječima premijera Netanyahu, Izrael neće popustiti sve dok se ne ostvare vitalni ciljevi - a to su vraćanje naših talaca kući i uništenje terorističke organizacije Hamas - i dok našoj zemlji ne omogućimo budućnost mira, blagostanja i nade - zaključuje veleposlanik Koren. ■

ERIH FROM nemački socijalni psiholog i psihoanalitičar umro je 18. marta 1980. godine u Švajcarskoj

Facebook, Filozofski ogledi, Objava Damir Kukavica 19.3.2025.

ERIH FROM nemački socijalni psiholog i psihoanalitičar umro je 18. marta 1980. godine u Švajcarskoj.

"Ako ja jesam ono što imam, a ako ono što imam bude izgubljeno, ko sam onda ja?"

Posebnost Eriha Froma, kao filozofa i psihoanalitičara, proizilazi iz njegovog jedinstvenog spoja psihoanalize, socijalne filozofije i humanističke etike.

From je naglašavao potrebu za povratkom humanističkim vrijednostima. Smatrao je da se istinska sloboda i sreća postižu kroz ljubav, razumevanje i lični razvoj, a ne kroz materijalno bogatstvo i moć.

U knjizi "Imati ili biti" pravi razliku između ova dva načina postojanja: "imati (posjedovanje, akumulacija) i "biti" (doživljavanje, stvaralaštvo). Verovao je da je savremeni svet zarobljen u modu "imanja", što

vodi otuđenju i duhovnoj praznini. From pravi jasnu razliku između ova dva osnovna načina postojanja.

Način "imanja" je fokusiran na posjedovanje, kontrolu i akumulaciju stvari, znanja pa čak i ljudi. Ljudi često veruju da vrednost imaju po onome što posjeduju: "Imam auto, novac, partnera, znanje". Ljubav u ovom načinu se doživljava kao posjedovanje "imam te", što vodi ljubomori, strahu od gubitka i dominaciji.

Znanje se stiče da bi se posedovala informacija, a ne da bi se razumevalo. Osoba koja živi u ovom modu teži sigurnosti kroz posed, ali ga istinski to ne ispunjava.

"Ako imam ono što imam može mi biti oduzeto; ako jesam, to niko ne može da mi oduzme."

Biti znači doživljavati, stvarati, učestvovati i davati. Ljubav je u ovom modu davanje sebe bez želje za posjedovanjem druge osobe. Učenje je proces promene, a ne gomilanje čin-

njenica: čovek uči što ga pokreće radoznalost i želja da razume svet."

Osoba koja "jeste" ne zavisi od onoga što poseduje. Ona se ostvaruje kroz postojanje, iskustvo i autentične odnose s drugima. "

Zašto je ova razlika važna? From smatra da je moderno društvo zaglavljeno u i m a t i: ljudi su orijentisani ka potrošnji, posjedovanju i konkurenciji. To ih čini nesrećnima, jer unutrašnje ispunjenje ne dolazi spolja, nego iz autentičnog bivanja.

Primeri iz svakodnevnog života:

•Imati ljubav: "Ona je moja devojka, ona pripada meni."

•Biti u ljubavi: "Zajedno smo, delimo, podržavamo se, obogaćujemo jedno drugo."

•Imati znanje: "Naučio sam napamet činjenice i sada sam pametan."

•Biti u znanju: "Razumem, postavljam pitanja, neprekidno učim i razvijam se."

Danas živimo u vremenu gde imati znači biti vredan - koliko poseduješ, toliko te cene. Ljudi su sve više orijentisani na status, potrošnju i izgled a manje na autentične odnose, iskustvo i unutrašnji rast. Zarobljeni smo u iluziji da nas stvari definišu. Umesto da budemo, mi pokušavamo da posedujemo - ljubav, znanje, sreću. A paradoks je što u toj trci ostajemo sve prazniji.

Marija Panic. ■